

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO

BARBARA BERKOPEC

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

SPECIALISTIČNO DELO

**ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA ZA POTREBO
PRESOJANJA PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA –
PRIMER KRKA D.D.**

BARBARA BERKOPEC

Ljubljana, maj 2006

IZJAVA

Študent/ka Barbara Berkopec izjavljam, da sem avtor/ica tega magistrskega/specialističnega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom dr. Marka Hočevarja in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega/specialističnega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

	VSEBINA	STR.
1.	UVOD	1
1.1	OPREDELITEV PROBLEMA, NAMEN IN CILJ SPECIALISTIČNEGA DELA	1
1.2	METODE PREUČEVANJA IN ZASNOVA DELA	3
2.	ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA	3
2.1	OPREDELITEV FINANČNE FUNKCIJE	3
2.1.1	Financiranje poslovanja	4
2.1.2	Plačilna sposobnost	4
2.2	OPREDELITEV RAČUNOVODSKEGA ANALIZIRANJA	7
2.2.1	Zakaj so v podjetju potrebne analize	8
2.2.2	Metode pri analiziranju poslovanja	10
2.3	OPREDELITEV ANALIZIRANJA PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA	11
2.4	ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI S POMOČJO TRADICIONALNIH KAZALNIKOV	13
2.4.1	Bilanca stanja	16
2.4.2	Izkaz poslovnega izida	19
2.4.3	Izkaz gibanja kapitala	21
2.4.4	Izkaz denarnih tokov	22
2.5	OMEJITVE TRADICIONALNE ANALIZE	27
3.	ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA S POMOČJO IZKAZA FINANČNEGA IZIDA	27
3.1	OPREDELITEV IZKAZA FINANČNEGA IZIDA	27
3.1.1	Oblike izkaza finančnega izida	29
3.1.2	Razvrščanje finančnih tokov po dejavnostih	34
3.1.3	Finančni izid	36
3.2	ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA	36
4.	ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI ZA PODJETJE KRKA, D.D., NOVO MESTO	37
4.1	PREDSTAVITEV PODJETJA KRKA, D.D., NOVO MESTO	39
4.1.1	Dejavnosti	40
4.1.2	Zaposleni	41
4.1.3	Tržišča	42
4.1.4	Konkurenti doma in v tujini	43
4.2	ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA PODJETJA KRKA, D.D., NOVO MESTO	44
4.3	ANALIZA PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA KRKA, D.D., NOVO MESTO	52
5.	SKLEP	54
6.	LITERATURA IN VIRI	59
6.1	LITERATURA	59
6.2	VIRI	61

1. UVOD

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA, NAMEN IN CILJ SPECIALISTIČNEGA DELA

Temeljno poslanstvo posloводства je ustvariti pogoje za trajen obstoj in razvoj podjetja. Zato se nenehno odziva okolju in teži k stalni poslovni uspešnosti ter preudarnemu razporejanju ustvarjenega izida. Podjetje mora biti sposobno sprejemati vplive iz okolja, se mu prilagajati pa tudi vplivati s svojim delovanjem na okolje, kadar je to mogoče. Podjetje pojmuje kot živ organizem, ki ga je potrebno stalno usmerjati in uravnavati. Največja spretnost posloводства je v tem, da je sposobno pravočasno in pravilno oceniti ter se pripraviti na pričakovane pogoje v okolju. Prevladujočo vlogo dobivata čas in sposobnost podjetja, da ob pravem času in na pravi način reagira na okolje. Taka naravnost pa vedno bolj postavlja v ospredje potrebo po strateškem in operativnem načrtovanju in presojanju uresničevanja vseh ciljev in nalog. S temi nalogami je prežeto posloводство in nosilci informacijske dejavnosti v podjetju (Koletnik, 1997, str. 3).

Podjetja morajo imeti v današnjem času zelo dobro razvito informacijsko funkcijo v podjetju, kajti informacijska funkcija v podjetju zbira podatke o podjetju in tako dobi določene informacije, ki so zelo pomembne za uspešno poslovanje podjetja. Potrebno je te informacije proučiti, primerno prikazati, jih analizirati, ugotoviti odmike in vzroke, ki so takšno stanje povzročili ter jih ustrezno opredeliti.

Računovodsko analiziranje je namenjeno oblikovanju informacij za odločanje. Ker se finančno računovodstvo ukvarja le s sintetičnim prikazovanjem in s tistimi podrobnostmi, ki se nanašajo na povezovanje organizacije z njenim okoljem, je s tem tudi začrtan okvir za računovodsko analiziranje (Turk et al., 1999, str. 579).

Računovodsko analiziranje je del celotne dejavnosti analiziranja kot informacijske funkcije. Zajema zlasti tisto analiziranje, ki je tesno povezano s sestavljanjem računovodskih poročil o uresničenih poslovnih procesih in stanjih. Pri njem se po razlogih razčlenjujejo odmiki uresničenih velikosti od načrtovanih in standardnih (Turk, Melavc, 2001, str. 38).

Računovodstvo je torej proces, katerega cilj je izdelava računovodskih podatkov o preteklih poslovnih dogodkih. Ti podatki pa so za finančnike nepogrešljivi, saj je iz njih mogoče izluščiti koristne informacije za prihodnost. Računovodski podatki pa so za finančnika lahko zares koristni le, če poznajo logiko njihovega nastajanja. Računovodski podatki, kot proizvod računovodskega procesa, so surovina za finančne odločitve. Finančnike torej uvrščamo med notranje uporabnike računovodskih informacij (Usenik, 2000, str. 109).

Z računovodskimi izkazi želimo prikazati ekonomsko sliko podjetja. Ta kaže vrsto in obseg uporabljenih sredstev in priskrbljenih virov ter uspešnost, to je korist, ki jo ima lastnik od naloženega denarja in poslovnega napora (Koletnik, 1997, str. 98).

Pri finančni uspešnosti nam je zanimivejša prihodnost. Zato je analiziranje predvsem v pomoč kakovostnemu načrtovanju in sprejemanju usmerjevalnih odločitev. Pri financiranju moramo hitro ukrepati, saj se tudi finančni položaj hitro spreminja. Neposredno nadziranje je izrednega pomena in kasnejša analiza ne more preprečevati nastalih dogodkov. Lahko le pripomore, da bomo iz preteklih tokov spoznali kaj poučnega in bomo imeli zaradi tega v naslednjem obdobju manj neugodnih situacij. Do takega spoznanja pridemo z analiziranjem izkazov denarnih in finančnih tokov. Proučujemo odmike od načrtovanih prilivov in odlivov. Poleg finančne uspešnosti je pomemben tudi zdrav finančni položaj, kar razumemo kot dovolj varno plačilno zmožnost podjetja. Proučevanje finančne uspešnosti in dinamične likvidnosti podjetij je danes usmerjeno v izdelavo in oceno izkazov denarnih in finančnih tokov (Koletnik, 1997).

Eno izmed osnovnih načel, po katerih se podjetje ravna pri gospodarjenju z denarjem je likvidnost. Stopnja likvidnosti podjetja nam pove, v kolikšnem času se določena oblika premoženja podjetja preoblikuje v denarna sredstva. Čim krajši je ta čas, tem bolj je podjetje likvidno.

Današnje hitre spremembe, tako na tehničnem, gospodarskem in ekonomskem področju zahtevajo izredno hitre in kakovostne informacije o uspešnosti podjetja, kajti le s hitrimi in kakovostnimi informacijami lahko poslovodstvo hitro in učinkovito ukrepa na trgu. Gre za zelo pomemben proces v podjetju, kajti brez analize podjetje ne more uspešno poslovati, zato tudi njena pomembnost iz leta v leto narašča.

V specialističnem delu sem analizirala izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto ter opredelila likvidnost podjetja.

Namen mojega specialističnega dela je, da s pomočjo analize odkrijem probleme in prispevam k zmanjševanju potrošnje prvin in povečanju izločkov (učinkov). Vsaka analiza pa ima svojega uporabnika. Analiza je namenjena enemu ali tudi več uporabnikom, kar je odvisno od pristojnosti odločitvenih ravni. Z vidika udeležencev v poslovnem procesu so to nosilci odločanja v podjetju (notranji uporabniki) in nosilci odločanja zunaj podjetja (zunanji uporabniki) (Koletnik, 1997).

Uporabniki notranjih računovodskih informacij so vodje na različnih organizacijskih ravneh v podjetju. Zunanje računovodske informacije pa so namenjene odločevalcem zunaj podjetja, lastnikom podjetja, posojilodajalcem, državi. Prav tako pa jih uporabljajo tudi vodje na najvišjih ravneh v podjetju (Vezjak, 1998, str. 19-20).

Cilj specialističnega dela je temeljno in sistematično prikazati vsebino in sestavne dele analize izkaza finančnega izida na primeru podjetja Krka, d. d., Novo mesto v letih 2003 in 2004, jih med seboj primerjati in ugotoviti poglobitve vzroke, ki so vplivali na poslovanje podjetja v omenjenem obdobju. Pri tem pa opredeliti tudi plačilno sposobnost podjetja.

1.2 METODE PREUČEVANJA IN ZASNOVA DELA

Metode dela, ki sem jih uporabila pri izdelavi specialističnega dela temeljijo predvsem na proučevanju teoretične podlage, ki nam daje osnovo za analizo izkaza finančnega izida. Pri opravljanju delnih analiz finančnega poslovanja sem sledila splošni analizi poslovanja, ki obsega: zbiranje podatkov, primerjavo z drugimi podatki, ugotavljanje odmikov in vzroke, ki so te odmike povzročili.

Pri izbiri metodološkega dela sem se oprla na strokovno literaturo tujih in domačih avtorjev, vire, prispevke ter članke z najnovejšimi spoznanji s področja računovodskega analiziranja. Pri tem sem vključila tudi lastno znanje, ki sem ga pridobila tekom študija na specialističnem programu. V nalogo so vključene tudi informacije pridobljene s strani zaposlenih v podjetju, informacije iz poslovnih poročil podjetja in internih virov podjetja.

Specialistično delo sem razdelila na štiri poglavja. Za prvim, uvodnim poglavjem, sem opisala analiziranje plačilne sposobnosti podjetja, kjer sem najprej opredelila finančno funkcijo v podjetju ter opisala plačilno sposobnost. Prav tako sem v tem poglavju opisala računovodsko analiziranje, kjer sem odgovorila na vprašanje potrebe analize v podjetju ter opisala metode, ki se uporabljajo pri analiziranju poslovanja podjetja. Opredelila sem tudi analiziranje plačilne sposobnosti podjetja ter analiziranje plačilne sposobnosti s pomočjo tradicionalnih kazalnikov. Na kratko sem opisala računovodske izkaze. V tretjem poglavju sem opisala analiziranje plačilne sposobnosti podjetja s pomočjo izkaza finančnega izida, kjer sem opredelila izkaz finančnega izida ter analizo izkaza finančnega izida. V četrtem poglavju pa sem analizirala izkaz finančnega izida in plačilno sposobnost podjetja Krka, d.d., Novo mesto. V petem, sklepnem poglavju, pa sem na podlagi ugotovljene analize o poslovanju podjetja ugotovila prednosti in slabosti poslovanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto ter ugotovila vzroke, ki so povzročili določene odmike.

2. ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA

2.1 OPREDELITEV FINANČNE FUNKCIJE

Ena izmed temeljnih funkcij v vsakem podjetju je tudi finančna funkcija (poleg nabavne, proizvodne, prodajne, investicijske funkcije). Finančna funkcija se v podjetju ukvarja predvsem s preskrbovanjem denarnih sredstev in z njihovim preoblikovanjem (na primer najemanje kreditov, poravnavanje dolgov, družbenopolitičnih skupnosti, izplačevanje osebnih dohodkov, dnevnic, potnih stroškov). Finančno funkcijo moramo ločiti od računovodske funkcije, ki pomeni zlasti evidence - knjigovodstvo in obračun.

Finančni delavci skrbijo za finančna sredstva, s tem da podjetje lahko pravočasno poravnava svoje dolgove, da je torej likvidno. Za uspeh podjetja so pomembni zlasti:

- obseg sredstev in njihova struktura,
- viri sredstev (lastna, tuja - stopnja zadolženosti,...),
- gibanja - obračanje sredstev,
- izkoriščenost zmogljivosti sredstev.

Na vse naštetu pa lahko finančna funkcija v podjetju s pravilno politiko (ukrepi) močno vpliva (Kovačič, 1999, str. 94).

2.1.1 Financiranje poslovanja

Ena od nalog finančne funkcije je preskrba z denarnimi oziroma finančnimi sredstvi. Podjetje lahko pridobiva in zbira finančna sredstva (Kovačič, 1999, str. 95):

- z vlaganjem ustanoviteljev,
- z emitiranjem vrednostnih papirjev,
- na podlagi posojil,
- od domačih in tujih vlagateljev,
- iz rezultatov poslovanja,
- z namenskimi dotacijami,
- na podlagi samoprispevkov in solidarnosti,
- z odstopanjem davkov in prispevkov,
- na druge načine v skladu z zakonom.

Poglavitna naloga finančne funkcije je seveda financiranje poslovnega procesa (nabava, proizvodnja, prodaja), in sicer v ustreznem obsegu, strukturi in v potrebnem času.

Morebitna presežna finančna sredstva pa podjetja vlagajo v (Kovačič, 1999, str. 95):

- nakup vrednostnih papirjev,
- kreditiranje potrošnikov,
- kreditiranje drugih podjetij in bank,
- deponiranje pri bankah,
- združevanje sredstev z drugimi podjetji,
- kreditiranje ali skupno vlaganje v tujini,
- predčasno plačilo dolgov, ki še ne dospejo v plačilo.

Iz naštetih možnosti pridobivanja in porabe finančnih sredstev vidimo, da so podjetja zelo samostojna pri opravljanju finančne funkcije, hkrati pa to pomeni tudi večjo odgovornost za lastne odločitve na tem področju in seveda tudi večja tveganja.

2.1.2 Plačilna sposobnost

Finance v podjetju sodelujejo v poslovnem procesu v znanem zaporedju: denarna sredstva, blago, denarna sredstva. Za denarna sredstva torej nabavimo surovine oziroma material ali blago, ga damo v proizvodnjo in dobimo končne izdelke, ki jih nato prodamo in tako spet dobimo denarna sredstva.

Pri tem vzpostavlja podjetje različna in številna dolžniško-upniška razmerja. Enkrat se podjetje pojavlja kot upnik, drugič kot dolžnik, tretjič kot davčni zavezanec itd. Pri tem igrajo seveda glavno vlogo denarna sredstva, sredstva na transakcijskem računu, stanje dolžnikov, upnikov, znesek dolgov do družbe ipd. Po veljavnih predpisih opravljajo podjetja plačilni promet preko transakcijskih računov, ki jih imajo odprte pri bankah. V glavnem poteka ta promet brezgotovinsko. Le za primere, ki so določeni z odredbo o plačevanju z gotovino je možno uporabljati gotovino (Kovačič, 1999, str. 96).

Gospodarska družba je plačilno sposobna, če ima več ali vsaj enako denarnih sredstev, kot so v plačilo zapadli dolgovi, torej na plačilno sposobnost vplivajo tako razpoložljiva denarna sredstva kot v plačilo zapadli dolgovi. Sredstva se stalno preoblikujejo iz začetne denarne oblike prek drugih oblik spet v denarna sredstva. Če pri tem preoblikovanju pride do kakih motenj (na primer če ob nespremenjenih okoliščinah kupci ne poravnajo prejetih računov, če jim ne uspe pravočasno prodati svojih proizvodov, če jim ne uspe dokončati proizvodov ali če imajo svoja sredstva vezana v velikih ali celo zastarelih zalogah materiala), denarna sredstva ob nespremenjenih okoliščinah ne zadoščajo za pokritje v plačilo zapadlih dolgov. Gospodarska družba potemtakem postane plačilno nesposobna.

Na plačilno sposobnost gospodarske družbe pa vplivajo tudi njeni dolgovi. Če povečuje obseg poslovanja, se ji ob drugih nespremenjenih okoliščinah povečujejo tudi dolgovi. Gospodarska družba potemtakem postane plačilno nesposobna, če ne poskrbi pravočasno za trajnejše vire sredstev. Plačilno sposobnost gospodarska družba popravi tako, da pospeši obračanje svojih sredstev ali da jih poveča ob takih virih sredstev, ki ne zapadejo v plačilo na hitro.

Gospodarska družba, ki ima izgubo, ni nujno plačilno nesposobna. Morda ima toliko denarnih sredstev, da lahko tudi potem, ko del poslovnih sredstev zaradi izgube odpade, še vedno sprti poravnava svoje dolgove.

Razlikovati je potrebno sprotno plačilno sposobnost od končne. Gospodarska družba je sprti plačilno sposobna, če je v vsakem trenutku stanje njenih denarnih sredstev najmanj tolikšno kot stanje tedaj v plačilo zapadlih dolgov, ki jih mora poravnati.

O končni plačilni sposobnosti gospodarske družbe pa govorimo, če ob prenehanju svojega obstoja lahko poravnava vse svoje dolgove s svojimi sredstvi in še več, če lahko celo svojim lastnikom tudi povrne celotni znesek kapitala.

O sprotni plačilni sposobnosti gospodarske družbe ni mogoče soditi ob preprostem vpogledu v njeno bilanco stanja. Po bilanci stanja ima gospodarska družba morda še vedno dovolj denarnih sredstev, medtem ko v njej ni nakazano, kateri dolgoročni dolgovi se bodo že v nekaj dneh spremenili v kratkoročne. Tudi nekateri dolgovi, ki so izkazani v bilanci stanja, morda še ne zapadejo v plačilo isti dan in potemtakem za njihovo poravnavo še niso potrebna denarna sredstva. Drugače pa je s presojanjem končne plačilne sposobnosti gospodarske družbe. S tem namenom se vedno lahko opiramo na knjigovodske podatke v bilanci stanja (Turk, 2000, str. 304-305).

Poslovni sistem ima take ali drugačne dolgove, ki jih je treba na dan zapadlosti tudi poravnati. Zapadli dolgovi so merilo denarnosti poslovnega sistema. Če razpoložljiva denarna sredstva določenega poslovnega sistema na določen dan – izraz denarnosti – primerjamo z njegovimi zapadlimi dolgovi na isti dan – merilo denarnosti – pridemo do koeficienta trenutne denarnosti.

Koeficient trenutne denarnosti poslovnega sistema:

$$\text{De} = \frac{\text{Razpoložljiva denarna sredstva na isti dan}}{\text{Zapadli dolgovi na določen dan}}$$

Ta koeficient nam pove, koliko denarnih sredstev ima določen poslovni sistem na določen dan glede na zapadle dolgove na isti dan. Koeficient trenutne denarnosti določenega poslovnega sistema je lahko enak ena, večji od ena, ali manjši od ena. V prvem primeru je poslovni sistem na dan presoje plačilne sposobnosti v stanju poravnati vse svoje zapadle dolgove. Če je koeficient večji od ena, ima tak poslovni sistem presežek denarnih sredstev, ki imajo na gospodarnost in donosnost poslovnega sistema neugoden učinek, zato pa predstavlja v denarju izraženo večjo varnost poslovanja poslovnega sistema. Če pa je koeficient trenutne denarnosti manjši od ena pa pomeni, da ima poslovni sistem primanjkljaj denarnih sredstev, torej zapadlih dolgov ne more poravnati pravočasno v delu ali celoti. Tak poslovni sistem izgublja na ugledu in možno je, da se mu bodo zato pogoji gospodarjenja tudi na drugih področjih poslabšali (Melavc, 2003, str. 246).

Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno poravnati v plačilo zapadle dolgove (kratkoročna plačilna sposobnost ali likvidnost) in da je trajno sposobno poravnati vse svoje dolgove (dolgoročna plačilna sposobnost ali solventnost). Vendar pa prevelika plačilna sposobnost znižuje donosnost, zato mora podjetje poskrbeti za optimalno plačilno sposobnost.

Plačilna sposobnost je načelo oziroma izraz sposobnosti podjetja, da razpolaga z ustreznimi likvidnostnimi sredstvi za pravočasno izvedbo potrebnih plačil, kar je mogoče doseči z usklajevanjem materialnih in finančnih tokov, z rastjo finančne moči ter ohranjanjem in vzpostavljanjem finančnega ravnotežja. Plačilna sposobnost podjetja se ugotavlja s primerjavo časa zapadlosti virov sredstev s časom, potrebnim za unovčenje sredstev (Slapničar, B. I., str. 11).

Podjetje lahko pri financiranju sredstev zasleduje tri politike (Brigham, Houston, 1998, str. 662-664):

- **izenačevanje ročnosti** (ang. maturity matching), kjer so dolgoročna sredstva financirana z dolgoročnimi viri, kratkoročna sredstva pa s kratkoročnimi viri;
- **agresivno politiko** (ang. aggressive approach), kjer je tudi del dolgoročnih sredstev pokrit s kratkoročnimi viri;
- **konzervativno politiko** (ang. conservative approach), kjer so poleg dolgoročnih sredstev tudi kratkoročna sredstva v celoti pokrita z dolgoročnimi viri.

Pri **agresivni politiki** se podjetje srečuje z nižjimi stroški financiranja, z možnostjo hitrejšega pridobivanja virov financiranja in z visoko stopnjo prilagodljivosti, vendar pa tudi s tveganjem plačilne sposobnosti zaradi zapadlosti dolga pred unovčenjem sredstev. Obratno pa velja pri **konzervativni politiki** financiranja podjetja.

Načelo plačilne sposobnosti je tesno povezano z načeli, ki jih je treba upoštevati pri doseganju uspešnosti organizacije. Načelo plačilne sposobnosti je še posebej povezano z načelom donosnosti (rentabilnosti) in gospodarnosti (ekonomičnosti) ter je z njima obratno sorazmerno. Zato je treba najti med načeli plačilne sposobnosti, donosnosti in gospodarnosti ustrezno skladnost oziroma najugodnejšo možnost financiranja. Končna stopnja posledic nedoseganja plačilne sposobnosti je stečaj organizacije.

Če opazujemo plačilno sposobnost glede na čas, jo je mogoče obravnavati kot (Turk et al., 1999, str. 513):

- **trenutno**, to je sprotno plačilno sposobnost, kar pomeni, da je organizacija sposobna poravnati zapadle dolgove v določenem trenutku na določen dan;
- **trajno plačilno sposobnost**, ki je sestavljena iz niza trenutnih plačilnih sposobnosti;
- **periodično**, to je obdobjno plačilno sposobnost; organizacija je plačilno sposobna v določenem obdobju, ki pa ga lahko sestavljajo trenutki plačilne sposobnosti in trenutki plačilne nesposobnosti; zato si mora prizadevati za doseganje trajne plačilne sposobnosti;
- **kratkoročno plačilno sposobnost**, to je sposobnost organizacije, da v krajšem obdobju (dnevu, mesecu) poravna svoje dolgove;
- **dolgoročno plačilno sposobnost**, to je sposobnost organizacije, da v daljšem obdobju poravna svoje plačilne dolgove, zato je s to kategorijo povezana tudi kategorija likvidnosti ali vnovčljivosti virov sredstev.

Če dolgoročna plačilna sposobnost ni zagotovljena globalno, organizacija ne more dosegati kratkoročne plačilne sposobnosti, oziroma, doseganje kratkoročne plačilne sposobnosti lahko vpliva na doseganje dolgoročne plačilne sposobnosti.

Glede na operativne odločitve je treba obravnavati plačilno sposobnost kot dinamično kategorijo in kot posledico spreminjanja gospodarskih kategorij v prihodnosti, kajti ugotovitev, kakšna je bila plačilna sposobnost v nekem preteklem trenutku, nima velikega pomena. Plačilna sposobnost je predvsem problem prihodnjega poslovanja v organizaciji, da je organizacija dokazovala doseganje plačilne sposobnosti že s svojim obstojem.

Informacije za zagotavljanje kratkoročne oziroma sprotne plačilne sposobnosti oblikujemo v izkazu denarnih tokov (Turk et al., 1999, str. 514).

2.2 OPREDELITEV RAČUNOVODSKEGA ANALIZIRANJA

Analiza izvira iz grške besede analysis in pomeni razstavljanje neke celote na sestavne dele z namenom, da pridemo do vzrokov, ki so povzročili nastanek pojava. Analiza je torej postopek razčlenjevanja, ki ga spremlja miselno sklepanje od pojava k posameznim elementom. To imenujemo dedukcija. Namen členitve je spoznati tiste sestavine pojava, ki pomembno vplivajo na njegov nastanek. Sledi sinteza kot postopek in indukcija kot miselni proces sklepanja od posameznih sestavin pojava k izhodiščni pojavnosti ter vrednosti pojava (Koletnik, 1997, str. 29).

Analiza poslovanja je dejavnost oziroma strokovno opravilo, ki omogoča da presodimo ekonomski položaj podjetja, to je njegovo učinkovitost, uspešnost, premoženjsko in finančno trdnost. Privede nas do osnove za ukrepanje glede bodočega poslovanja (delovanja). Po vsebini je analiziranje poslovanja informacijski proces, znotraj katerega se uresničuje sistematično spoznavanje procesov in stanj ter se pripravljajo strokovne podlage (informacije) za poslovne odločitve (Koletnik, 1997, str. 32).

Analiza poslovanja je torej veda, ki je po svoji naravnosti empirična in ne teoretska. Njeno poslanstvo je vezano na izboljševanje uspešnosti poslovanja konkretne združbe – podjetja (Pučko, 1998, str. 14).

Absolutni podatki iz računovodskih izkazov nam največkrat ne dajo dovolj informacij in popolne slike o uspešnosti poslovanja in položaju podjetja. Zato je potrebno podatke iz računovodskih izkazov primerjati s podatki poslovanja podjetja v preteklih letih, z načrtovanimi vrednostmi ali s podatki o poslovanju podjetij v isti gospodarski panogi.

Primerjava podatkov za daljšo časovno vrsto nam kaže, kako so se spreminjale posamezne ekonomske kategorije. Na podlagi tako dobljenih informacij lahko ocenimo prihodnja gibanja in vplive na poslovanje podjetja.

Za analiziranje računovodskih izkazov se najpogosteje uporabljajo tri metode:

- vodoravna analiza,
- navpična analiza,
- analiza s kazalniki.

Pri **vodoravni analizi** se ugotavljata vrednostni znesek in odstotek spremembe določene postavke. Vrednosti določene postavke v računovodskih izkazih predhodnega obdobja so osnova za primerjanje z vrednostjo postavke zadnjega obdobja. Z vodoravno analizo dobimo informacije o velikosti, smeri in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk. Te vrste informacije so potrebne za ugotovitev o tem, ali se je poslovanje podjetja v obdobju izboljšalo ali ne.

Pri **navpični analizi** se postavke v računovodskih izkazih prikazujejo kot relativni delež, oziroma relativno število glede na izbrano celoto. Ena od največjih koristi navpičnega analiziranja računovodskih izkazov je v tem, da nam posamezne postavke prikazuje kot deleže, oziroma kot relativna števila, kar nam omogoči primerjavo med dvema podjetjema v isti gospodarski panogi. Z relativnimi števili se namreč izniči različnost zaradi velikosti podjetij.

Analiza s kazalniki, ki so relativna števila, dobljena s primerjavo določene ekonomske kategorije s kako drugo, nam omogoča presojanje poslovanja. Posamezen kazalnik dobi izrazno moč šele, ko ga primerjamo z vrednostjo kazalnikov v preteklih obdobjih ali pri konkurenčnih podjetjih (Hočevar, Igličar, 1996, str. 239-240).

2.2.1 Zakaj so v podjetju potrebne analize

Analitska dejavnost je prisotna v slehernem ciljnem delovanju, kjer so aktivnosti poslovnega ali drugega sistema usmerjene k zadanemu cilju. Vse to pa zahteva najprej načrtovanje samih ciljev in poti za njihovo uresničevanje in nato presojanje vsega uresničenega.

Kadar opredeljujemo poslovne cilje in njihove poti, ni mogoče vselej storiti na podlagi splošnega predhodnega znanja, temveč je potrebno pridobiti posebna znanja. To dosežemo s pomočjo proučevanja preteklih dogodkov in stanj, med katerimi obstojajo soodvisnosti vzrokov in posledic. Zato z analiziranjem proučujemo take pojave in stanja, da bi prišli do spoznanj o vzročni zvezi. V tem smislu je **analiza sredstvo za usmerjanje procesov in stanj** in je v bistvu začetna faza načrtovanja.

Analizo razumemo tudi kot **sredstvo za usklajevanje procesov in stanj**, ki nam pomaga spoznavati odlike in nas poučuje o potrebnih ukrepih za izboljšanje. V tem primeru pa je analiza strokovno opravilo, ki sledi procesu načrtovanja in uresničevanja ter pomaga uravnati poslovni proces k želenim ciljem. Kot **strokovno opravilo** se nam pojavlja analiza v informacijskem delu poslovnega sistema, zadolžena za pripravo spoznavnih podlag upravljalnemu procesu. Če gledamo na analizo s **funkcijskega vidika**, je analiza posebna informacijska funkcija. Vse informacijske funkcije pa so zadolžene za oblikovanje določenih informacij.

Pri analiziranju gre za najvišjo stopnjo proučevanja, kjer presojava boniteto pojava z vidika ekonomskih posledic. Analiziranje nam mora pojasniti posledice, ki se kažejo že sedaj, ali pa se bodo pojavile v bližnji prihodnosti v celotnem podjetju, oziroma v katerem od njegovih podsistemov. Proučujemo torej krepitev, oziroma slabitev premoženjskega in finančnega položaja pa tudi uspešnosti, kar bi lahko prispevalo k razvoju ali razkroju podjetja. Razkroju podjetja pa se lahko izognemo tako, da sproti proučujemo položaj in pripravljamo analitske informacije za odločanje. V tem smislu je analiza razsvetljevanje podjetja, ki služi za podlago boljšim tekočim in poslovno političnim odločitvam.

Analiziranje razumemo tudi kot **metodo proučevanja**, ki jo uporabljajo proučevalci naravnih, družbenih in drugih procesov in stanj. Zanje je analiziranje le sredstvo, ki jih vodi k spoznavanju vseh teh procesov in stanj. Vendar pa je potrebno ločevati običajno analiziranje od strogega raziskovalnega dela. V slednjem gre torej za taka spoznavanja, pri katerih si mora raziskovalec sam utirati pota do spoznanj in iskati izvirne vzročne zveze med proučevanim pojavom in njegovimi sestavinami. Pri analiziranju poslovanja pa razpolagamo z znanimi postopki in zakonitostmi. Analiziranje je tako torej zbirka postopkov in metod, ki jih uporabljamo pri proučevanju poslovanja. Izid so izpopolnjene poslovne informacije (Koletnik, 1997, str. 32).

Analitsko dejavnost je tako mogoče uresničiti na smotrni način, če so izpolnjeni naslednji pogoji (Koletnik, 1997, str. 32):

- poznati moramo poslovne cilje in informacijske potrebe uporabnikov,
- razpolagati moramo s potrebnimi vhodnimi podatki, delovnimi sredstvi, strokovnimi sodelavci in s proučevalskimi, podatkovnimi in drugimi storitvami,
- razpolagati moramo z analitskimi postopki in metodami za proučevanje.

Na analiziranje poslovanja lahko gledamo tudi kot na **proučevanje soodvisnosti** med učinki poslovnega procesa in njegovimi napori, ki so bili potrebni za ustvaritev učinkov. V smotrnem poslovanju je osnovni cilj ta, da so učinki (izložki) večji od vloženih naporov (vložkov). Namen analize je, da nas seznanja z odnosi med učinki in napori ter s tem, kaj moramo storiti, da bi bili le-ti ugodnejši. V tem smislu je analiza vpogled v razmerje med učinki in vloženimi sredstvi.

Če pa obravnavamo analizo s **procesnega vidika**, pomeni spoznavanje tistih stanj in procesov, ki so predmet proučevanja. Ta proces pa je - podobno kakor vsak smotrni proces preiščen, saj mora sam po sebi prispevati k racionalnejšemu poslovanju. Ni si mogoče zamisliti analiziranja, ki bi potekalo po neki inerciji, marveč je to proces, pri katerem si vsa potrebna pravila sledijo v logičnem zaporedju. Govorimo o sistematičnem strokovnem delu, ki ima strogo opredeljena zaporedja nalog in nas na koncu pripelje do spoznavne proučevane pojave. Tako je analiziranje poslovanja torej proces sistematičnega spoznavanja konkretnega poslovanja podjetja kot priprava za odločanje v podjetju ali v njegovih organizacijskih enotah.

Njegov cilj je izboljšati uspešnost poslovanja. Tak proces pa mora omogočati, da najprej spoznamo problem, nato ocenimo ugodnosti in na koncu predlagamo ukrepe za njegovo rešitev.

Analiziranje poslovanja ali z drugimi besedami analiziranje podatkov o poslovanju je dejavnost, pri kateri **presojujemo ugodnost (boniteto) poslovnih procesov in stanj ter možnosti za njihove izboljšave**. Razlikovati ga moramo od

- nadziranja poslovanja in
- obravnavanja podatkov o poslovanju.

Nadziranje poslovanja je namreč dejavnost, s katero presojujemo pravilnost poslovnih procesov in stanj ter odpravljamo nepravilnosti. To pa pomeni, da moramo pri nadziranju vedno imeti kako sodilo za ocenjevanje pravilnosti. Zanj je bistvena primerjava tistega, kar je, s tistim, kar bi moralo biti. Če pride do odmikov, je treba poskrbeti, da se odpravijo. Nadziranje je upravljalna funkcija, s katero se ukvarjajo organi upravljanja in poslovodstvo.

Nasprotno pa pri **analiziranju poslovanja** ne presojujemo pravilnosti poslovnih procesov in stanj, temveč njihovo ugodnost. Tisto, kar je pravilno, ni vedno tudi ugodno, in tisto, kar je ugodno, ni nujno tudi pravilno. Pri analiziranju poslovanja nimamo vnaprej postavljenega sodila za ocenjevanje pravilnosti; zanj tudi ni bistvena primerjava tistega, kar je, s tistim, kar bi moralo biti. Pri analiziranju poslovanja vsestransko raziskujemo poslovne procese in stanja, da bi spoznali razmerja med pojavi in ugotovili, kaj povzroča njihovo izboljšanje ali poslabšanje, da bi v prihodnosti lažje izboljšali poslovne procese in stanja. Analiziranje poslovanja je informacijska funkcija, s katero se ukvarjajo ustrezni strokovnjaki, da bi pomagali organom upravljanja in poslovodstva.

Obravnavanje podatkov o poslovanju je zbiranje, urejanje, obdelovanje in prikazovanje podatkov o poslovnih procesih in stanjih. Nasprotno se pri analiziranju poslovanja opiramo na podatke, ki jih daje takšno obravnavanje podatkov. V poslovnem svetu analitik še ni tisti, kdor sestavi primerne razpredelnice s podatki, temveč šele tisti, ki na podlagi teh podatkov izraža sodbe in predlaga možne smeri prihodnjega poslovanja (Turk, 1990, str. 284).

2.2.2 Metode pri analiziranju poslovanja

Metoda analiziranja v ožjem pomenu ali razčlenjevanja ni edina sestavina analiziranja poslovanja. **Analiziranje poslovanja je dejavnost, pri kateri uporabljamo več metod, in sicer:**

- metoda razčlenjevanja (analiziranja),
- metoda primerjanja (komparacije),
- metoda izločevanja (eliminiranja)
- metoda osamljanja (izoliranja),
- metoda strnjevanja (sinteze).

Metodo razčlenjevanja uporabljamo, kadar proučujemo sestavljene poslovne procese ali stanja in želimo spoznati njihove sestavne dele. Razčlenjujemo pa jih lahko časovno, krajevno, stvarno, vzročno, načinovno ali kako drugače.

Metodo primerjanja uporabljamo, kadar proučujemo primerljive, čeprav ne nujno istovrstne poslovne procese ali stanja in želimo spoznati odmike ali razmerja med njimi. Primerjamo jih spet lahko časovno, krajevno, stvarno, vzročno, načinovno ali kako drugače, vendar morajo biti podatki primerljivi.

V nekaterih primerih niti navidezno istovrstni podatki niso med seboj neposredno primerljivi; tedaj moramo najprej uporabiti **metodo izločevanja**: izločimo vse zunanje vplive na proučevane poslovne procese in stanja, da jih potem dojamemo v njihovi resnični velikosti, ki jo želimo podrobneje raziskati.

Metodo osamljanja, nasprotno, uporabljamo, kadar želimo iz množice pomembnih in nepomembnih podatkov upoštevati le tiste, ki so pomembni za spoznavanje proučevane strani procesa ali stanja. Z njo omejujemo področje proučevanja in je zato ne smemo enačiti z metodo izločevanja.

Metodo strnjevanja pa uporabljamo, ko se že dokopljemo do posameznih spoznanj o proučevanih poslovnih procesih ali stanjih, ki pa jih želimo povezati v celoto. Šele strnjevanje izsledkov, do katerih pridemo z uporabo drugih metod, nas privede do splošne sodbe o predmetu analiziranja, a tudi do utemeljenih izboljševalnih predlogov.

Sodb in predlogov ni mogoče izraziti samo s številnimi podatki; na drugi strani pa je obrazložitev brez podatkov premalo prepričljiva. Mnoge podatke dobimo šele s preračunavanji in primerjavami. Tiste med njimi, ki so odločilni za oceno ali sodbo, pa imenujemo kazalniki (Turk, 1990).

2.3 OPREDELITEV ANALIZIRANJA PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA

Če nimamo dostopa do notranjih informacij o poslovanju podjetja in želimo oceniti uspešnost poslovanja podjetja, največkrat uporabimo finančne in računovodske informacije. Ocenjevanje podjetja na podlagi teh informacij se imenuje finančna analiza.

Finančno analizo izvajajo finančni analitiki, in sicer v skladu s svojimi potrebami in informacijami, ki so jim na razpolago. To pa je v veliki meri pogojeno z odnosom posameznika ali organizacije do podjetja, katerega poslovanje ocenjuje. Po tem kriteriju lahko torej razdelimo finančne analitike na več skupin (Nikolić, 1998, str. 3):

- vlagatelji v podjetje (delničarji, lastniki obveznic ter banke),
- poslovni partnerji (dobavitelji, kupci, zaposleni in sindikati),
- ostali (davčna uprava, makroekonomisti, lokalna uprava, institucije, ki nadzirajo javni sektor, konkurenti in javnost) ter
- analitiki in svetovalci.

Namen finančne analize je ugotavljanje finančnega stanja gospodarske družbe ali samostojnega podjetnika z namenom predvideti potencialne težave s plačilno sposobnostjo. Finančna analiza je del bonitetne ocene, na katero vplivajo tudi druge informacije (položaj na trgu, kakovost managementa, dejavnost, plačilna disciplina,...).

Analiza finančnih podatkov lahko poteka na več ravneh:

- primerjava podatkov v tekočem letu s podatki v preteklem letu,
- primerjava podatkov podjetja s podatki primerljivega podjetja v isti dejavnosti (povprečje dejavnosti),
- analiza vsebine in pomena kazalnikov (Finančna analiza, 2000).

Prvi korak v finančni analizi je običajno analiza računovodskih kazalnikov. Pomemben cilj izračunavanja računovodskih kazalnikov in uporabe analitičnih tehnik je ugotavljanje tveganja pri poslovanju podjetja. Pri tem se običajno predpostavlja, da klasična analiza kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti ter dobičkonosnosti implicitno nakazuje verjetnost, da znesek denarnih sredstev podjetja v predvidenem obdobju ne bo dosegal ustrezne velikosti, vendar običajno uporabljeni kazalniki te negotovosti ne merijo neposredno (Duhovnik, 2003).

Zaradi različnih povezav s podjetjem in različnimi cilji analize imajo finančni analitiki pri analizi podjetja različne kriterije uspešnosti. Lastnike podjetij oziroma delničarje zanima gibanje cen delnic in donosnost podjetja. Vse, ki imajo do podjetja kakršnekoli terjatve, kamor sodijo lastniki obveznic in ostali upniki (predvsem banke), ki podjetju odobravajo kredite ter dobavitelji, pa na drugi strani zanima ali bo podjetje sposobno te terjatve v roku odplačati. Ti dve funkciji finančne analize sta najpomembnejši. Modeli za napovedovanje stečajev ali finančne krize v podjetju so eno izmed pomembnejših orodij kreditne analize, za katero lahko rečemo, da je najbolj pomembna funkcija finančne analize zunaj okvirja investitorjev lastniškega kapitala.

Pred vsako analizo pa je potrebno vedeti za namen analize, kar pogojuje tudi delitev enot v skupine. Kriterije, ki bo ločeval enote, ne moremo postaviti kar na slepo. Prvi pogoj pri določitvi kriterija je seveda namen analize, ki ga določamo sami. Določitev kriterija pa je pogojevana s podatki, ki so na razpolago (Nikolić, 1998).

Splošna slabost modelov napovedovanja neuspeha podjetja je, da nimajo podpore kake ekonomske teorije, ki bi nakazovala, zakaj se za nekatera podjetja pričakuje, da bodo propadla, za druga pa, da bodo preživela in uspevala. Teorije, povezane z napovedovanjem neuspeha podjetja so (Nikolić, 1998):

- **Normativne teorije** – prva skupina takšnih teorij obravnava neuspeh podjetja kot izid neravnotežnih šokov, npr. teorija zmede in teorija nesreč. Ti dve teoriji zagotavljata splošen okvir za proučevanje načinov, na katere se sistemi prilagajajo nepričakovanim dogodkom, vendar pa nudita razmeroma malo za uporabo statističnih postopkov.
- **Pozitivne teorije** – razdelimo jih v tri skupine:
 - **Univariatni modeli:** po tej analizi se prouči vsak izbran kazalnik posebej glede na to, kako vpliva na razdelitev podjetij, v dve skupini. Razdelitev podjetij sledi tistemu kazalniku, ki najboljše ustreza namenu razdelitve.
 - **Multivariatni modeli:** multivariatna diskriminantna analiza je postopek, ki hkrati analizira porazdelitve več kazalnikov in postavi pravilo razvrstitve na podlagi najmanj dveh kazalnikov. Učinkovita multivariatna diskriminantna analiza je povezana z različnimi predpostavkami, ki morajo biti v postopku analize potrjene z raznimi statističnimi preizkusi in postopki.
 - **Modeli ponavljanja:** ti modeli temeljijo na zaporednih poskusih, na podlagi katerih se razvije diskriminantni model.

2.4 ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI S POMOČJO TRADICIONALNIH KAZALNIKOV

S kazalnikom razumemo relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti, ki ima določeno spoznavno moč in omogoča oblikovati sodbo o kakih procesih ali stanjih. Kazalnik je lahko opredeljen kot indeks, koeficient ali stopnja udeležbe.

Indeks je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma. Pogosto ga pomnožimo s 100, da dobimo odstotni indeks; če odštejemo od takega odstotnega indeksa 100, izrazimo relativno razliko v odstotkih od velikosti, s katero primerjamo.

Koeficient je relativno število, ki izraža razmerje med raznovrstnima velikostma, ki pa sta med seboj primerljivi. Koeficient je praviloma imenovano število in ga le redkeje izražamo kot odstotni koeficient, kjer bi izračunano razmerje pomnožili s 100.

Stopnja udeležbe pa je relativno število, ki izraža razmerje med dvema istovrstnima velikostma, od katerih se prva nanaša na del in druga na celoto istega pojava. Najpogosteje se stopnja pomnoži s 100, da dobimo odstotno stopnjo udeležbe.

Računovodski kazalniki temeljijo na računovodskih podatkih, katerih izračun je praviloma naloga računovodstva in katerih predstavitev je povezana s pripravo letnega računovodskega poročila, ki pojasnjuje letne računovodske izkaze.

Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ter na potrebe po finančnem in gospodarskem načinu presojanja razvršča SRS 29 – Računovodsko analiziranje – kazalnike na kazalnike stanja financiranja, kazalnike stanja investiranja, kazalnike vodoravnega finančnega ustroja, kazalnike obračanja, kazalnike gospodarnosti in kazalnike donosnosti. Kazalnike pa je mogoče tudi medsebojno povezati, tako da je posamezni kazalnik pojasnjen z drugimi kazalniki (Turk et al., 1999, str. 608).

Posamezen kazalnik ne pove veliko in dobi pravo izrazno moč šele, ko ga primerjamo:

- z vrednostjo kazalnika pri konkurenčnih podjetjih, ki poslujejo v isti panogi ali
- s povprečjem panoge ali
- z najboljšimi podjetji.

Analiza na podlagi kazalnikov omogoča (Tyran, 1992, str. 11-12):

- jasnost in razumevanje informacij o poslovanju podjetja,
- primerljivost informacij s preteklimi rezultati in konkurenčnimi podjetji,
- ugotavljanje pomembnejših odstopanj pri poslovanju,
- prikaz prednosti in slabosti poslovanja z vidika okolja podjetja ter
- oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju ter napoved prihodnje uspešnosti podjetja.

Slabosti analize na podlagi kazalnikov (Vidic, Zaman, 2000, str. 45):

- kazalniki lahko zavajajo k napačnim odločitvam, saj temeljijo na preteklih podatkih, ki so bili lahko doseženi v drugačnih okoliščinah gospodarjenja od tistih, v katerih bo podjetje delovalo v prihodnje;
- upoštevanje absolutne vrednosti kazalnikov ne daje zanesljivih informacij, analizirati je potrebno tudi njihova gibanja in jih primerjati z drugimi podjetji;
- vsak kazalnik ima svoje pomanjkljivosti in prednosti, zato se posameznim kazalnikom ne sme pripisovati prevelike teže, ampak jih je treba uporabljati v kombinaciji z drugimi kazalniki.

Pri izračunu kazalnikov se lahko pojavljata dve napaki (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 218):

- kazalniku se pripiše drugačna izrazna moč, kot jo dejansko ima ali pa
- pri izračunu kazalnika se uporabijo napačni podatki.

Računovodski kazalniki so tako numerične informacije, ki prikazujejo poslovanje podjetja, gospodarske procese ter razvoj in so pregleden način podajanja informacij uporabnikom, ki se zanimajo za uspešnost poslovanja podjetja (Slapničar, B. I., str. 1).

Z računovodskimi kazalniki dobimo vpogled v uspešnost poslovanja podjetja po posameznih sklopih, obenem pa nam omogočijo primerjavo med različnimi podjetji in obdobji.

Pri izračunu kazalnikov je pomembno, da je vsebina in vrednotenje posameznih postavk medsebojno primerljiva. Poleg tega je potrebno upoštevati tudi tehniko njihovega izračunavanja. Analiza s pomočjo računovodskih kazalnikov ne zagotavlja odgovorov na vsa vprašanja o podjetju, omogoča pa postavljanje pravih vprašanj o poslovanju podjetja (Duhovnik, 2003).

Tako dobljeni kazalniki so osnova za analizo podjetja, ki jo opravljajo analitiki s primerjavo in preučevanjem podatkov, na podlagi svojega znanja in izkušenj. Obenem pa so idealna podlaga za izdelavo statističnih modelov za analizo uspešnosti poslovanja podjetja. Ocene analitikov največkrat temeljijo na »človeškem procesiranju informacij«. Pri tako kompleksni analizi je zaradi izkušenj, intuicije ter možnosti sklepanja in povezovanja različnih informacij, tudi nekoličinskih, ocena analitika zaenkrat bolj zanesljiva kot ocena, ki jo dobimo s pomočjo statističnih modelov, ki uporabljajo le količinske informacije (Nikolić, 1998, str. 7).

Absolutni podatki onemogočajo primerjavo, ker se podjetja praviloma med seboj razlikujejo po velikosti. Zato je potrebno iz postavk v izkazih izračunati neka relativna števila oziroma razmerja med določenimi postavkami. Tako pridemo do računovodskih kazalnikov.

V letnih računovodskih izkazih (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz gibanja kapitala in izkaz finančnega izida) se podatki o finančnem položaju in poslovnem izidu izkazujejo v številkah. Zaradi boljše preglednosti ter jasnega prikaza finančnega položaja in poslovnega izida pa morajo velike in srednje ter male družbe, z vrednostnimi papirji katerih se trguje na organiziranem trgu, sestaviti tudi prilogo k izkazu z dodatnimi podatki in pojasnili.

Z računovodskimi izkazi označujemo obrazce, v katerih so sistematično prikazani učinki računovodskega spremljanja poslovanja podjetja (Horvat, 2003, str. 93).

Računovodske izkaze kot celoto sestavljajo:

- Bilanca stanja,
- Izkaz poslovnega izida,
- Izkaz finančnega izida (sedaj izkaz denarnih tokov),
- Izkaz gibanja kapitala ter
- Razlagalna računovodska poročila.

Namen računovodskih izkazov je priskrba informacij o:

- finančnem položaju podjetja,
- uspešnosti poslovanja podjetja,
- spremembah finančnega položaja podjetja,

ki so koristne širokemu krogu uporabnikov pri sprejemanju ekonomskih odločitev. SRS podjetja podrobneje opominjajo na pravila in postopke, ki jih je potrebno upoštevati in uporabljati pri sestavljanju računovodskih izkazov.

Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 16):

- **razumljivost:** uporabniki računovodskih izkazov lahko razumejo postavke v računovodskih izkazih in pomen kontov in knjižb na njih;
- **ustreznost:** postavke v računovodskih izkazih imajo zaželeno, potrebne in koristne lastnosti, konti in knjižbe na njih pa ustrezajo določenemu namenu in pravilom;
- **zanesljivost:** postavke v računovodskih izkazih ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč, konti in knjižbe na njih pa so popolni in zanesljivi;
- **primerljivost:** zaradi metodične enotnosti je mogoče primerjati postavke v računovodskih izkazih istega podjetja za različna leta ali postavke v računovodskih izkazih različnih podjetij, prav tako pa so tudi konti in knjižbe na njih metodično enotni tako v posameznem podjetju kot v različnih podjetjih.

Med uporabnike računovodskih izkazov štejemo:

- **sedanje in možne vlagatelje kapitala**, ki jih zanimajo zlasti velikost in ustaljenost donosa v obliki dividend ali deležev v dobičku, politika delitve čistega dobička, dolgoročna donosnost organizacije in kakovost uprave;
- **posojilodajalce** (banke in drugi dajalci dolgoročnih posojil organizaciji), zanima zlasti sposobnost za redno odplačevanje posojil in v zvezi s tem dolgoročna donosnost, finančni položaj podjetja in kakovost uprave;
- **zaposlenci**, ki jih zanima predvsem čista dobičkonosnost poslovanja, stopnja udeležbe zaposlenecv v dobičku, s tem pa možnosti njihovih zaslužkov in socialnih prejemkov;
- **dobavitelji**, ki jih zanimajo zmožnosti podjetja, da bo svoje dolgove do njih poravnalo in v zvezi s tem dolgoročna donosnost sredstev in kakovost uprave;
- **kupci**, ki jih zanima predvsem dolgoročna donosnost sredstev in s tem možnost ohranjanja ustaljenega poslovanja, finančni položaj in kakovost uprave;
- **država**, ki jo zanimajo predvsem tiste računovodske informacije, ki zajemajo dobiček, prihodek in druge kategorije, ki so podlaga za ugotovitev davatev;
- **javnost**, ki jo zanima predvsem ali podjetje ogroža okolje, gospodarske in finančne možnosti za pomoč pri reševanju krajevnih problemov in informacije v zvezi z zaposlenostjo. Zaradi tega javnost zanimata predvsem čista dobičkonosnost in finančni položaj;
- **tekmeci**, ki jih zanima predvsem, kolikšna je možnost, da kupijo podjetje ali da podjetje kupi njih, čista dobičkonosnost, finančni položaj in kakovost uprave.

Računovodski izkazi ne morejo zadovoljiti vseh potreb uporabnikov po informacijah, vendar so nekatere potrebe skupne vsem. Večino zadovoljujejo računovodski izkazi, ki morajo biti ustrezno pripravljene. Koristnost računovodskih izkazov je odvisna od dveh pogojev:

- vsebinsko morajo ustrezati potrebam uporabnikov,
- sestavljeni morajo biti pravočasno glede na potrebe uporabnikov.

Računovodski izkazi so uporabni le, če so resnični in pošteni, k čemur naj bi pripomogli tudi slovenski računovodski standardi.

Temeljne računovodske predpostavke

Sestavljanje računovodskih izkazov je zasnovano na temeljnih računovodskih predpostavkah, ki so (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 15):

- **upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov:** poslovni dogodki se pripoznajo, ko se pojavijo, in ne šele ob plačilu;
- **upoštevanje časovne neomejenosti poslovanja:** računovodske izkaze je potrebno sestavljati tako, kot da bo podjetje v dogledni prihodnosti še vedno poslovalo;
- **upoštevanje resnične in poštene predstavitve** v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen (ne pa tudi hiperinflacije).

2.4.1 Bilanca stanja

Izkaz stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov v določenem trenutku (na koncu poslovnega leta ali medletnih obdobjih), za katera se sestavlja. Obliko izkaza stanja predpisuje ZGD, podrobnejša pravila izdelave bilance stanja in razkritij pa so določena v SRS 24 (Horvat, 2003, str. 93).

Bilanca stanja prikazuje torej višino in strukturo sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem trenutku. Kaže nam torej premoženje, s katerim podjetje razpolaga (sredstva) na določen dan, in vire financiranja, s katerimi podjetje financira premoženje (obveznosti do virov sredstev). Najbolj splošno gledano bilanca stanja pove, kolikšna sredstva so bila vložena v podjetje, kako je podjetje prišlo do teh sredstev in kako jih je naložilo, kakor je to razvidno na določen dan.

Če na bilanco stanja gledamo iz finančnega zornega kota, lahko sredstva opredelimo kot naložbe, obveznosti do virov sredstev pa kot vire financiranja teh naložb. Bilanca stanja nam torej kaže finančni položaj podjetja na določen dan.

Bilanca stanja ima dve strani, ki pa morata biti vedno vrednostno izenačeni: aktivo in pasivo. Aktiva prikazuje sredstva podjetja, pasiva pa vire teh sredstev in naložbe lastnikov v podjetje.

Izkaz stanja ima obliko dvostranske uravnotežene bilance stanja.

Sredstva podjetja so v bilanci stanja razdeljena na (SRS 24, 2006):

1. **dolgoročna sredstva:** stvari in pravice, ki v poslovnem procesu postopno prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke in se v svojo prvotno obliko praviloma vračajo v obdobju, daljšem od enega leta. Dolgoročna sredstva so razvrščena na:
 - neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve,
 - opredmetena osnovna sredstva,
 - naložbene nepremičnine,
 - dolgoročne finančne naložbe in
 - odložene terjatve za davek.
2. **kratkoročna sredstva:** stvari, pravice in denarna sredstva, ki se zaradi sodelovanja v poslovnem procesu porabijo in se v prvotno pojavno obliko vrnejo v obdobju, krajšem od enega leta. Kratkoročna sredstva so razvrščena na:
 - sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo,
 - zaloge,
 - kratkoročne finančne naložbe,
 - kratkoročne poslovne terjatve in
 - denarna sredstva.
3. **kratkoročne aktivne časovne razmejitve.**

Sredstva so v bilanci stanja razporejena po načelu naraščajoče likvidnosti. Najprej so prikazana tista sredstva, ki so najbolj oddaljena od likvidnih sredstev, na koncu pa so tista, ki so najbolj likvidna.

Obveznosti do virov sredstev so v bilanci stanja razdeljene na (SRS 24, 2006):

1. **kapital:** trajen vir financiranja, ki so ga v podjetje vložili lastniki ali pa je nastal z uspešnim poslovanjem podjetja. Kapital je sestavljen iz naslednjih postavk:
 - vpoklicani kapital,
 - kapitalske rezerve,
 - rezerve iz dobička,
 - presežek iz prevrednotenja,
 - preneseni čisti poslovni izid in
 - čisti poslovni izid poslovnega leta.
2. **rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve:** pasivne časovne razmejitve so obveznosti, ki so nastale na podlagi odloženih vračunanih stroškov in odloženih prihodkov. Časovne razmejitve omogočajo enakomernejše izkazovanje poslovnega izida v posameznih obdobjih.
3. **dolgoročne obveznosti:** obveznosti podjetja, ko so razdeljene na:
 - dolgoročne finančne obveznosti,
 - dolgoročne poslovne obveznosti in
 - odložene obveznosti za davek.
4. **kratkoročne obveznosti:**
 - obveznosti, vključene v skupine za odtujitev,
 - kratkoročne finančne obveznosti in
 - kratkoročne poslovne obveznosti.
5. **kratkoročne pasivne časovne razmejitve.**

Na podlagi bilance stanja se plačilna sposobnost ugotavlja s pomočjo kazalnikov plačilne sposobnosti, ki temeljijo na primerjavi časa zapadlosti obveznosti do virov sredstev s časom, potrebnim za vnovčenje sredstev.

a) Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev

Kapital + dolgoročni dolgovi + dolgoročne rezervacije

Dolgoročna sredstva

S tem kazalnikom se prikazuje dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev. Če je kazalnik večji od 1, so dolgoročno financirana tudi kratkoročna sredstva, če pa je manjši od 1, pa so dolgoročna sredstva delno financirana tudi kratkoročno. Ta kazalnik nam prikazuje lastniško in dolžniško financiranje dolgoročnih sredstev.

b) hitri koeficient

likvidna sredstva

kratkoročni dolgovi

Gre za najpomembnejši kazalnik plačilne sposobnosti, saj je denar najbolj likvidno sredstvo in z njim lahko takoj poravnamo kratkoročne obveznosti. Zalog, kot najmanj likvidni del kratkoročnih naložb, se ne upošteva. Kazalnik torej kaže sposobnost podjetja, da odplača kratkoročni dolg, ne da bi prodalo zaloge. Vendar pa je kazalnik prikaz stanja med likvidnimi sredstvi v nekem trenutku in kratkoročnimi dolgovi, ki lahko dospejo v obdobju do leta dni in ne pove vedno, ali je podjetje plačilno sposobno. Ta kazalnik je lahko manjši od 1, pa ne bo problemov glede plačilne sposobnosti, če bodo kratkoročni dolgovi prispeli v plačilo kasneje, kot se bodo zbrala dodatna denarna sredstva. Lahko pa je kazalnik večji od 1, pa bo obstajala možnost plačilne nesposobnosti, saj je kazalnik še v ničemer ne nakazuje. Če pa kazalnik opazujemo dnevno, nas dovolj zgodaj opozori na denarne težave.

Ta kazalnik nam torej prikazuje določeno vrednost, ki jo podjetje lahko nemudoma spremeni v denarna sredstva (Gasking, 1993, str. 11-13).

c) pospešeni koeficient

likvidna sredstva + kratkoročne terjatve

kratkoročni dolgovi

Na podlagi tega kazalnika je težko presoditi, ali je oziroma bo podjetje plačilno sposobno, ker ni rečeno, da kratkoročne terjatve dospejo v plačilo v enakih rokih kot kratkoročni dolgovi.

d) kratkoročni koeficient

kratkoročna sredstva

kratkoročne dolgovi

Ta kazalnik nam prikazuje plačilno sposobnost podjetja na kratek rok. Rastoča vrednost kazalnika skozi leta pomeni, da podjetje v kratkoročna sredstva veže primerljivo večje vsote denarja kot v preteklih obdobjih (Gasking, 1993, str. 10-11).

Če se vrednost kazalnika poveča, to še ne pomeni, da se poveča plačilna sposobnost. V števcu so upoštevana vsa kratkoročna sredstva (tudi zaloge), ne glede na njihovo obliko, vendar podjetje z denarnimi sredstvi lažje poravnava svoje obveznosti kot z zalogami. Prav tako moramo upoštevati, da vodstvo podjetja lahko izboljša vrednost kazalnika s poravnavo dela kratkoročnih obveznosti ob koncu leta. Tako zmanjša vrednost števca (ima manj denarnih sredstev) in imenovalca (manj kratkoročnih dolgov), vendar se celotna vrednost kazalnika poveča. Zato ni mogoče presoditi plačilne sposobnosti podjetja, temveč le okvirne okoliščine, ki utegnejo vplivati nanjo.

Edini pomen kazalnikov vodoravne finančne sestave je, da primerjalno – v daljšem časovnem obdobju – pokažejo relativne spremembe v razmerju med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi dolgi. Če se njihove vrednosti v zaporednih obračunskih obdobjih znižujejo, običajno takšno znižanje pomeni težave v plačilni sposobnosti podjetja (Duhovnik, 2003).

Plačilno nesposobnost podjetja je smiselno presojati s kazalniki denarnih tokov, ne pa na podlagi bolj ali manj posrečenih združevanj postavk obračunskega toka s postavkami denarnega toka v sistem kazalnikov (Duhovnik, 2003, str. 264).

Kazalnike denarnih tokov lahko razdelimo v dve okvirni skupini, in sicer v (Duhovnik, 2003, str. 284):

- kazalnike poslovanja in
- kazalnike pokritja.

Kazalniki denarnih tokov poslovanja na splošno kažejo, kakšne denarne učinke ima delovanje podjetja. Denarni tok podjetja poleg poslovanja opredeljuje tudi celotni dejavnosti investiranja in financiranja. Tako je na podlagi neposrednega izkaza denarnih tokov mogoče izračunavati poleg kazalnikov poslovanja tudi kazalnike investiranja in financiranja, ki sodijo med kazalnike pokritja (Duhovnik, 2003).

2.4.2 Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Izkaz poslovnega izida ima obliko stopenjskega zaporednega izkaza poslovnega izida. Izkaz poslovnega izida je lahko sestavljen v eni izmed dveh stopenjskih oblik (različici I in II).

Izkaz poslovnega izida po različici I in II ima pri vseh podjetjih ne glede na njihovo velikost osnovno razčlenitev v skladu z zahtevami zakona o gospodarskih družbah.

Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki:

- povečanje sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali
- zmanjšanje dolgov (na primer zaradi opustitve njihove poravnave), katerih posledica so povečanje kapitala, razen tistih, ki so povezana z novimi vplačili lastnikov.

Prihodki so v izkazu poslovnega izida razčlenjeni na (SRS 25, 2006):

1. **redne prihodke**, ki pomenijo normalne prihodke pri poslovanju in so razdeljeni na:
 - **poslovne prihodke**: prihodki od prodaje in drugi prihodki, povezani s poslovnimi učinki (subvencije, dotacije in podobni prihodki),
 - **finančne prihodke**: prihodki od naložbenja (prihodki v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami in terjatvami).
2. **druge prihodke**.

Odhodki pa so zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki:

- zmanjšanj sredstev (na primer s prodajo zalog blaga zaradi prodaje) ali
- povečanj dolgov (na primer zaradi zaračunanih obresti), katerih posledica so zmanjšanja kapitala, razen tistih, ki so povezana z izplačili lastnikom.

Odhodki so v izkazu poslovnega izida razčlenjeni na (SRS, 2006):

1. **redne odhodke**, ki so posledica normalnih pojavov pri poslovanju in so razdeljeni na:
 - **poslovne odhodke**: vračunani stroški v obračunskem obdobju, popravljeni za spremembo stroškov, ki se zadržujejo v zalogah poslovnih učinkov
 - **finančne odhodke**: odhodki za financiranje in naložbenje.
2. **druge odhodke**.

Poslovni izid (dobiček ali izguba) je razlika med prihodki in odhodki v obračunskem obdobju. Uresničeni poslovni izid se lahko razlikuje od načrtovanega zaradi sprememb na strani prihodkov ali zaradi sprememb na strani odhodkov.

V načelu se poslovni izid ugotavlja na podlagi ustvarjanja poslovnih učinkov (proizvodnje), na podlagi zaračunane prodaje (fakturirane realizacije) ali na podlagi plačane prodaje (vnovčene realizacije) v obračunskem obdobju. Pri trgovinskih in storitvenih gospodarskih družbah ni razlik med prvo in drugo možnostjo (Turk, 2000, str. 175).

Slovenski računovodski standard 19 (2006) opredeljuje dve glavni vrsti poslovnega izida, in sicer:

Temeljne vrste poslovnega izida so:

- poslovni izid (dobiček ali izguba) iz prodaje,
- poslovni izid (dobiček ali izguba) iz celotnega poslovanja,
- poslovni izid (dobiček ali izguba) iz rednega delovanja,
- celotni poslovni izid (celotni dobiček ali celotna izguba),
- čisti poslovni izid (čisti dobiček ali čista izguba).

Te oblike poslovnega izida so pomembne tako za notranje kot za zunanje uporabnike.

Druge vrste poslovnega izida so pomembne za notranje uporabnike, zato jih podjetja podrobneje opredeljujejo sama. Razčlenimo jih lahko na (Slovenski računovodski standardi 19, 2006):

- prispevek za kritje,
- kosmati poslovni izid (kosmati dobiček ali kosmata izguba) iz celotnega poslovanja,
- celotni poslovni izid (celotni dobiček ali celotna izguba) skupaj s finančnimi odhodki,
- celotni poslovni izid (celotni dobiček ali celotna izguba) skupaj z deleži zaposlencev v njem,
- dohodek (dodana vrednost).

2.4.3 Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe sestavin kapitala za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Izkaz gibanja kapitala je lahko sestavljen tako, da prikazuje:

- spremembe vseh sestavin kapitala, zajetih v bilanci stanja, bodisi v skupinah bodisi posamično (osnovno razčlenjevanje), ali
- spremembe tistih sestavin kapitala, ki predstavljajo oblikovanje celotnih pripoznanih dobičkov in izgub v obdobju, pri čemer spremembe drugih sestavin kapitala in stanja sestavin kapitala na začetku in koncu obdobja izkazuje v pojasnilih k računovodskim izkazom (prilagojeno razčlenjevanje).

Izkaz gibanja kapitala ima obliko:

- ločenih razpredelnic sprememb za vsako sestavino kapitala ali
- sestavljene razpredelnice sprememb vseh sestavin kapitala.

Ta standard predlaga sestavljene razpredelnice sprememb vseh sestavin kapitala.

Tabela št. 1: **Prva razsežnost (stolpci) različnih vrst kapitala**

1. Vpoklicani kapital
• Osnovni kapital
• Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)
2. Kapitalske rezerve
3. Rezerve iz dobička
• Zakonske rezerve
• Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže
• Lastne delnice in lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)
• Statutarne rezerve
• Druge rezerve iz dobička
4. Presežek iz prevrednotenja
4. Preneseni čisti poslovni izid (preneseni čisti dobiček ali prenesena čista izguba)
5. Čisti poslovni izid poslovnega leta (čisti dobiček ali čista izguba poslovnega leta)

Vir: Slovenski računovodski standard 27, 2006.

Tabela št. 2: **Druga razsežnost (vrstice)**

1. Začetno stanje v obdobju
2. Premiki v kapital
3. Premiki v kapitalu
4. Premiki iz kapitala
5. Končno stanje v obdobju

Vir: Slovenski računovodski standard 27, 2006.

Poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala je prikaz »bilančnega dobička« ali »bilančne izgube« kot pravno opredeljena odločitvena kategorija iz zakona o gospodarskih družbah (SRS, 2006):

1. čisti poslovni izid poslovnega leta
 2. + preneseni čisti dobiček / prenesena čista izguba
 3. + zmanjšanje rezerv iz dobička
 4. povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave (zakonskih rezerv, rezerv za lastne delnice in lastne poslovne deleže in statutarnih rezerv)
 5. povečanje rezerv iz dobička po odločitvi uprave in nadzornega sveta (drugih rezerv iz dobička)
 6. = **bilančni dobiček** (1+2+3-4-5), ki ga skupščina razporedi
 - na delničarje,
 - v druge rezerve,
 - za prenos v naslednje leto in
 - za druge namene
- ali
- = **bilančna izguba.**

2.4.4 Izkaz denarnih tokov

Izkaz denarnih tokov je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja.

Izkaz denarnih tokov ureja SRS 26 – Oblike izkaza denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje iz leta 2006 in nadomešča SRS 26 iz leta 2002 – Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje.

Izkaz denarnih tokov se lahko sestavi po neposredni metodi (različici I) ali po posredni metodi (različici II). V izkazu denarnih tokov so izkazani denarni tokovi v obdobju, nastali pri poslovanju (podbilanca A), naložbenju (podbilanca B) in financiranju (podbilanca C). Denarni izid v obdobju ter začetno in končno stanje denarnih sredstev v obdobju so izkazani v podbilanci Č.

Izkaz denarnih tokov ima obliko zaporednega izkaza. Sestavimo ga lahko po neposredni metodi (različica I) ali po posredni metodi (različica II). Standard daje prednost neposredni metodi sestavljanja izkaza denarnih tokov (različici I), podjetje pa izbere tisto, ki bolj ustreza njegovim možnostim zagotavljanja podatkov.

Po različici I (neposredna metoda) so potrebne v izkazu denarnih tokov najmanj naslednje postavke (SRS, 2006):

A. Denarni tokovi pri poslovanju

a) Prejemki pri poslovanju

Prejemki od prodaje proizvodov in storitev
Drugi prejemki pri poslovanju

b) Izdatki pri poslovanju

Izdatki za nakupe materiala in storitev
Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku
Izdatki za dajatve vseh vrst
Drugi izdatki pri poslovanju

c) Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a + b)

B. Denarni tokovi pri naložbenju

a) Prejemki pri naložbenju

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na naložbenje
Prejemki od odtujitve neopredmetenih sredstev
Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev
Prejemki od odtujitve naložbenih nepremičnin
Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb
Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
Izdatki za pridobitev naložbenih nepremičnin
Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb
Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

c) Prebitek prejemkov pri naložbenju ali prebitek izdatkov pri naložbenju (a + b)

C. Denarni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

Prejemki od vplačanega kapitala
Prejemki od povečanja dolgoročnih finančnih obveznosti
Prejemki od povečanja kratkoročnih finančnih obveznosti

b) Izdatki pri financiranju

- Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje
- Izdatki za vračila kapitala
- Izdatki za odplačila dolgoročnih finančnih obveznosti
- Izdatki za odplačila kratkoročnih finančnih obveznosti
- Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a + b)**Č. Končno stanje denarnih sredstev**

- x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)
- +
- y) Začetno stanje denarnih sredstev

Vsi izdatki so v izkazu denarnih tokov izkazani kot negativne postavke. Pri uporabi neposredne metode (različice I) mora podjetje o vseh vrstah denarnih tokov poročati tako, da razkrije vse glavne (pomembne) vrste kosmatih prejemkov in izdatkov.

Po različici II (posredna metoda) so v izkazu denarnih tokov potrebne najmanj tele postavke (SRS, 2006):

A. Denarni tokovi pri poslovanju**a) Postavke izkaza poslovnega izida**

- Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev
- Poslovni odhodki brez amortizacije (razen za prevrednotenje) in finančni odhodki iz poslovnih obveznosti
- Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih

b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja

- Začetne manj končne poslovne terjatve
- Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve
- Začetne manj končne odložene terjatve za davek
- Začetna manj končna sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo
- Začetne manj končne zaloge
- Končni manj začetni poslovni dolgovi
- Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije
- Končne manj začetne odložene obveznosti za davek

c) Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a + b)

B. Denarni tokovi pri naložbenju

a) Prejemki pri naložbenju

- Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na naložbenje
- Prejemki od odtujitve neopredmetenih sredstev
- Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev
- Prejemki od odtujitve naložbenih nepremičnin
- Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb
- Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

- Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev
- Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
- Izdatki za pridobitev naložbenih nepremičnin
- Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb
- Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

c) Prebitek prejemkov pri naložbenju ali prebitek izdatkov pri naložbenju (a + b)

C. Denarni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

- Prejemki od vplačanega kapitala
- Prejemki od povečanja dolgoročnih finančnih obveznosti
- Prejemki od povečanja kratkoročnih finančnih obveznosti

b) Izdatki pri financiranju

- Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje
- Izdatki za vračila kapitala
- Izdatki za odplačila dolgoročnih finančnih obveznosti
- Izdatki za odplačila kratkoročnih finančnih obveznosti
- Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a + b)

Č. Končno stanje denarnih sredstev

x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) začetno stanje denarnih sredstev

Vsi izdatki so v izkazu denarnih tokov izkazani kot negativne postavke.

Prejemki so denarna sredstva, ki se v obračunskem obdobju prejemajo; lahko so gotovinski ali brezgotovinski.

Izdatki so denarna sredstva, ki se v obračunskem obdobju porabljajo v zvezi s posameznimi zadevami; lahko so gotovinski ali brezgotovinski.

Denarni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) je razlika med prejemki in izdatki v obračunskem obdobju.

Denarna sredstva so gotovina v blagajni (bankovci, kovanci, prejeti čeki, takoj udenarljivi vrednostni papirji; knjižni denar na računih pri banki (denar na računih pri banki ali drugi finančni inštituciji, ki se lahko uporablja za plačevanje); denar na poti (denar, ki se prenaša iz blagajne na ustrezen račun pri banki ali drugi finančni inštituciji in se istega dne še ne vpiše kot dobroimetje pri njej in denarni ustrezniki (sredstva, ki se zanesljivo, zlahka, preprosto in hitro oziroma v bližnji prihodnosti pretvorijo v vnaprej znan znesek denarnih sredstev). Namen denarnih ustreznikov je poravnavanje kratkoročnih denarnih dolgov in ne vzpostavljanje naložb ali kaj drugega. Gre za širše obravnavanje denarnih sredstev, po katerem so med denarna sredstva vključeni tudi denarni ustrezniki.

Izkaz denarnih tokov vsebuje pomembne informacije za odločanje pri poslovanju, financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju. Denarna sredstva se lahko povečajo na podlagi poslovanja, novega financiranja (v ožjem pomenu) ali raznaložbenja (v ožjem pomenu), zmanjšajo pa zaradi poslovanja, naložbenja (v ožjem pomenu) ali definciranja (v ožjem pomenu) (SRS 26, 2006).

Čisti denarni tok

Seštevek dobička in amortizacije se v strokovni literaturi obravnava kot kategorija »cash flow« oziroma čisti denarni tok.

Čisti denarni tok kaže (Koletnik, Kokotec – Novak, 1994, str. 201):

- **Finančno moč podjetja:** vrednost čistega denarnega toka je notranja moč samofinanciranja in pomeni prostorazpoložljiva denarna sredstva, s katerimi podjetje razpolaga v nekem obdobju. Njihova vrednost prikazuje investicijsko sposobnost podjetja iz notranjih virov, sposobnost odplačil dolgov in plačilno sposobnost.
- **Finančno uspešnost podjetja:** seštevek dobička, amortizacije in rezervacij je kategorija, ki je v manjši meri podvržena manipuliranju v bilanciranju, saj se zmanjšanje dobička na račun večje amortizacije ali rezervacij na ta način nevtralizira.

Z njegovo pomočjo ugotavljamo, koliko novih denarnih sredstev je podjetje pridobilo s poslovanjem. Glede na to lahko investitor oceni, ali podjetje ustvarja dovolj sredstev za plačilo sprotne obveznosti in za potrebne investicije. Kaže torej notranje financiranje oziroma samofinanciranje podjetja oziroma prostorazpoložljiva sredstva, s katerimi družba razpolaga v nekem obdobju.

Čisti denarni tok izkazuje:

- investicijsko sposobnost podjetja iz notranjih virov,
- sposobnost podjetja za izplačilo posojil in
- sposobnost podjetja za zagotavljanje plačilne sposobnosti.

2.5 OMEJITVE TRADICIONALNE ANALIZE

Računovodski izkazi vplivajo na sprejemanje odločitev neposredno – prek različnih skupin uporabnikov, in posredno – prek odziva finančnih trgov na objavljene računovodske informacije.

Zaradi »zgodovinskih« vplivov je izkaz denarnih tokov, kot ga opredeljujejo prevladujoči okviri računovodskega poročanja, preveč odvisen od izkaza poslovnega izida in bilance stanja, kar ima negativen vpliv na zanesljivost, ustreznost in primerljivost iz njega izvedene računovodske informacije, s tem pa tudi na zanesljivost, ustreznost in primerljivost računovodskih izkazov kot celote.

Kakovost računovodske informacije bi se lahko pomembno izboljšala s pripravo neposrednega izkaza denarnih tokov in pojasnil o načinu ocenitve tistih postavk sredstev in obveznosti do njihovih virov, ki so v bilanci stanja pri kasnejšem merjenju pripoznani kot sedanja vrednost z njimi povezanih načrtovanih denarnih tokov (Duhovnik, 2003, str. 225).

3. ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA S POMOČJO IZKAZA FINANČNEGA IZIDA

3.1 OPREDELITEV IZKAZA FINANČNEGA IZIDA

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izkaz finančnega izida obravnava SRS 26 iz leta 2002 – Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje, ki nadomešča SRS 26 – Oblike izkaza finančnih tokov in SRS 27 – Oblike izkaza denarnih tokov. Letos pa je izkaz finančnega izida, ki ga obravnava SRS 26 iz leta 2002, zamenjal SRS 26, ki obravnava izkaz denarnih tokov. Ker naslov specialističnega dela vsebuje izkaz finančnega izida, sem ga tudi predstavila. Predstavila pa sem tudi izkaz denarnih tokov, ki nadomešča izkaz finančnega izida.

Iz izkaza poslovnega izida razberemo prihodke in odhodke, ki vplivajo na poslovni izid, vpliv na denarna sredstva pa ni razviden. Bilanca stanja nam prikazuje finančno stanje podjetja, vendar le na določeni dan. Izkaz finančnega izida pa nam sistematično prikazuje, katera sredstva so se povečala ali zmanjšala in v kateri dejavnosti v podjetju je prišlo do spremembe.

Izkaz finančnega izida nam sistematično prikazuje katera sredstva so se povečala ali zmanjšala ter kje so spremembe v obveznosti do virov sredstev (Fekonja, 1996, str. 6).

Torej, prikazuje nam finančne tokove v določenem časovnem obdobju. Finančni tok opredelimo kot vsako spremembo sredstev, ne glede na to, ali je sprememba sredstev posledica denarne ali nedenarne spremembe sredstev.

Izkaz finančnega izida se je prej imenoval izkaz finančnih tokov, z novim imenom pa je bolj poudarjen finančni izid, torej sprememba velikosti denarnih sredstev v obdobju, kot pa finančni tokovi. Izkaz finančnega izida daje uporabnikom informacije, kako podjetje denarna sredstva in njihove ustreznike pridobiva in kako jih porablja ter kakšno je njihovo stanje na začetku in na koncu obdobja.

Finančne tokove razdelimo na **pritoke**, ki povečujejo sredstva, in na **odtoke**, ki zmanjšujejo sredstva. Pritoke sredstev nam predstavljajo povečanja virov sredstev (**ново financiranje**) in zmanjšanje nedenarnih sredstev (**dezinvestiranje**), odtoke sredstev pa predstavljajo zmanjšanja virov sredstev (**definanciranje**) in povečanje nedenarnih sredstev (**investiranje**).

Če so v posameznem obdobju pritoki sredstev večji od odtokov sredstev, se denarna sredstva povečajo in v bilanci finančnih tokov je povečanje denarnih sredstev prikazano na strani odtokov. Če pa so v posameznem obdobju odtoki sredstev večji od pritokov, se denarna sredstva zmanjšajo in v bilanci finančnih tokov jih zapišemo na strani pritokov.

Obveznosti do trajnih virov sredstev – kapital pa lahko povečujemo tudi s kapitaliziranjem na podlagi pridobivanja novega kapitala z vpisovanjem. Gre torej za pritoke iz novega financiranja. Taki pritoki pa nastajajo tudi zaradi povečanja druge sestavine dolgov. Zato ločimo pritoke iz naslova novega financiranja na tiste, ki s kapitaliziranjem povečujejo kapital in na tiste, ki povečujejo dolgove z zadolževanjem.

Pritoki pa nastajajo tudi zaradi zmanjševanja nedenarnih oblik sredstev – zaradi dezinvestiranja. Če poslovni sistem zmanjšuje vrednost nedenarnih oblik sredstev, osnovnih sredstev, zaloge materiala, zaloge nedokončane proizvodnje, zaloge polproizvodov in dokončanih proizvodov ter sredstev v obliki pravic bodo torej nastajali pritoki iz naslova dezinvestiranja. Če se ena oblika nedenarnih sredstev zmanjšuje ob hkratnem povečanju druge take oblike sredstva za enak znesek, tedaj imamo opravka s pritokom in odtokom hkrati, ne spreminja pa se zato tudi denarni tok poslovnega sistema. Odločitev o porabi materiala za proizvodnjo novih učinkov zmanjšujejo nedenarno obliki sredstev – material, kar predstavlja pritok, toda hkrati povečuje tudi nedenarno obliko sredstev – nedokončano proizvodnjo, kar je odtok zaradi investiranja. Ni torej ne prejemka ne izdatka. Pritoki, ki predstavljajo povečanje finančnega izida – denarnosti poslovnega sistema, so za določen poslovni sistem obremenjujoči, saj razpoložljiva, neuporabljena denarna sredstva iz pritokov vodijo k jalovim stalnim stroškom ali k oportunitetnim stroškom.

Izguba pa predstavlja zmanjšanje trajnih virov sredstev – kapitala. Gre za odtoke iz naslova definanciranja. Odtoki iz naslova zmanjševanja kapitala, definanciranja, bi lahko nastali tudi takrat, če bi prišlo do zmanjšanja kapitala – dekapitaliziranja, zaradi trajnega zmanjševanja delovanja poslovnega sistema. Odtoke iz naslova definanciranja pa lahko ugotovimo tudi takrat, ko pride do razdolževanja, ko poslovni sistem vrača dobljena posojila. Neposredno povezavo med odtoki zaradi izgub in izdatki je težko opredeliti. Zmanjšanje kapitala zaradi prenehanja delovanja ali zaradi zmanjševanja poslovanja poslovnega sistema so tudi pritoki zaradi povečanja dolgov do lastnikov kapitala. Bi bili pa tudi izdatki, če bi obravnavano zmanjšanje kapitala bilo uresničeno tudi z izplačilom lastnikom. Odtoki iz naslova razdolževanja pa bodo hkrati tudi izdatek, če poslovni sistem posojila poplača z denarnimi sredstvi.

Odtoke zaradi investiranja pa ugotavljamo takrat, ko pride do povečanja nedenarnih oblik sredstev. Če jih uresničujemo z gotovino, bodo odtoki in izdatki hkratni (Melavc, 2003, str. 244-245).

Investiranje/naložbenje je spreminjanje denarnih sredstev v nedenarna. Praktično gre za povečanje sredstev v obliki stvari in pravic v obdobju.

Dezinvestiranje/raznaložbenje je spreminjanje nedenarnih sredstev v denarna.

Financiranje je povečanje sredstev v obdobju s povečanjem kapitala ali dolgov. Praktično gre za povečanje dolgov do financerjev z njihovimi vnosi v gospodarsko družbo.

Definanciranje je zmanjševanje sredstev v obdobju z zmanjševanjem kapitala ali dolgov.

Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju. Denarna sredstva se lahko povečajo na podlagi novega financiranja (povečanja virov sredstev) ali raznaložbenja (zmanjšanja nedenarnih sredstev), zmanjšajo pa zaradi naložbenja (povečanja nedenarnih sredstev) ali zaradi definanciranja (zmanjšanja virov sredstev).

3.1.1 Oblike izkaza finančnega izida

Izkaz finančnega izida se po SRS 26 (2002) lahko sestavi v eni izmed dveh oblik:

- a) **različica I – neposredna metoda:** izkaz finančnega izida se, če so na voljo ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih, sestavi po neposredni metodi;
- b) **različica II – posredna metoda:** izkaz finančnega izida se, če je treba iz podatkov v dveh zaporednih bilancah stanja, v izkazu poslovnega izida in dodatnih podatkov za vmesno obdobje izračunati podatke o pritokih in odtokih, sestavi po posredni metodi.

Izkaz finančnega izida lahko sestavimo po dveh metodah. Če so na voljo ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih, ga sestavimo po neposredni metodi (različica I). Za to metodo bodo morala podjetja zagotoviti ustrezne analitične knjigovodske evidence kontov denarnih sredstev za tekoči račun, blagajno in druge.

Če pri sestavljanju izkaza finančnega izida iz dveh zaporednih bilanc stanja in izkaza poslovnega izida ter vrste dodatnih podatkov za vmesno obdobje izračunavamo podatke o pritokih in odtokih, uporabimo posredno metodo (različica II).

Podjetje izbere tisto metodo sestavljanja izkaza finančnega izida, ki mu bolj ustreza, glede na možnost zagotavljanja ustreznih podatkov. Standard daje prednost neposredni metodi (različica I), podjetje pa izbere tisto, ki bolj ustreza možnostim zagotavljanja podatkov.

Izkaz finančnega izida ima lahko obliko dvostranske uravnotežene bilance finančnega izida ali zaporednega stopenjskega izkaza finančnega izida. Bilančna oblika je primerna za analizo strukture pritokov in odtokov po posameznih dejavnostih, vendar pa iz te oblike skupni učinek pritokov in odtokov ni razviden. Stopenjska oblika pa nam omogoča vpogled v to, kakšni pritoki in odtoki so nastali v posamezni dejavnosti, niso pa razvidni celotni pritoki in odtoki.

a) Različica I (NEPOSREDNA METODA) izkaza finančnega izida po SRS 26:

A. Finančni tokovi pri poslovanju

a) prejemki pri poslovanju

Prejemki od prodaje proizvodov in storitev

Drugi prejemki pri poslovanju

b) izdatki pri poslovanju

Izdatki za nakupe materiala in storitev

Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku

Izdatki za dajatve vseh vrst

Drugi izdatki pri poslovanju

**c.) prebitek prejemkov pri poslovanju (a manj b) ali
prebitek izdatkov pri poslovanju (b manj a)**

B. Finančni tokovi pri naložbenju

a) prejemki pri naložbenju

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih

Prejemki od odtujitve neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev

Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb

Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev

Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb

Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

**c.) Prebitek prejemkov pri naložbenju (a manj b) ali
prebitek izdatkov pri naložbenju (b manj a)**

C. Finančni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

Prejemki od vplačanega kapitala

Prejemki od dobljenih dolgoročnih posojil

Prejemki od dobljenih kratkoročnih posojil

b) Izdatki pri financiranju

Izdatki za dane obresti

Izdatki za vračila kapitala

Izdatki iz naslova rezervacij

Izdatki za vračila oziroma odplačila dolgoročnih posojil in kreditov

Izdatki za vračila oziroma odplačila kratkoročnih posojil in kreditov

Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitek prejemkov pri financiranju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri financiranju (b manj a)**Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov**

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Denarni tokovi so razdeljeni na:

- **prejemke:** neposredna povečanja denarnih sredstev, ki jih ima podjetje;
- **izdatke:** neposredna zmanjšanja denarnih sredstev, ki jih ima podjetje.

Če so prejemki v določenem obdobju večji od izdatkov, bodo denarna sredstva in njihovi ustrezniki konec obdobja večji kot na začetku, če pa so večji izdatki, se bodo denarna sredstva in njihovi ustrezniki zmanjšali.

b) Različica II (POSREDNA METODA) izkaza finančnega izida po SRS 26:**A. Finančni tokovi pri poslovanju****a) Pritoki pri poslovanju**

Poslovni prihodki

Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje

Začetne manj končne poslovne terjatve

Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitve

b) Odtoki pri poslovanju

Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij

Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje

Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih

Končne manj začetne zaloge

Začetni manj končni poslovni dolgovi

Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitve

c) Prebitek pritokov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek odtokov pri poslovanju (b manj a)

B. Finančni tokovi pri naložbenju

a) Pritoki pri naložbenju

- Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)
- Izredni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje
- Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)
- Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala)
- Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri naložbenju

- Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)
- Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje
- Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)
- Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala)
- Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

c) Prebitek pritokov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek odtokov pri naložbenju (b manj a)

C. Finančni tokovi pri financiranju

a) Pritoki pri financiranju

- Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)
- Izredni prihodki, ki se nanašajo na financiranje
- Povečanje kapitala (brez čistega dobička)
- Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)
- Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
- Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri financiranju

- Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)
- Izredni odhodki, ki se nanašajo na financiranje
- Zmanjšanje kapitala (brez čiste izgube poslovnega leta)
- Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)
- Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
- Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
- Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)

c) Prebitek pritokov pri financiranju (a manj b) ali prebitek odtokov pri financiranju (b manj a)

Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Finančni tokovi so razdeljeni na:

- **pritoke**, ki so posledica priskrbovanja sredstev oziroma povečanja virov sredstev (zmanjšanje aktive ali povečanje pasive) in spreminjanja nedenarnih sredstev v denarna;
- **odtoke**, ki so posledica vračanja sredstev oziroma zmanjšanja virov sredstev (investiranje v sredstva ali zmanjšanje virov sredstev) in povečanja nedenarnih sredstev.

Ker so iz izkaza finančnega izida po različici II podobno kot po različici I izključeni pritoki in odtoki, ki očitno niso povezani s prejemki in izdatki, se v dodatku prikaže še (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 153):

- povečanje opredmetenih osnovnih sredstev, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala s stvarnimi vložki, in ne z denarnimi vplačili, kar pomeni naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev;
- povečanje nevplačanega vpisanega kapitala, povezano s hkratnim povečanjem osnovnega kapitala, kar pomeni navidezno naložbenje in financiranje brez posredovanja denarnih sredstev; ter
- druge pomembnejše spremembe na strani naložbenja in financiranja brez posredovanja denarnih sredstev.

Izkaz finančnega izida se lahko sestavi kot predračunski ali obračunski izkaz. Predračunski izkaz finančnega izida mora biti metodično usklajen z obračunskim izkazom finančnega izida.

Predračunski izkaz finančnega izida je izkaz za predračunsko obdobje načrtovanih prejemkov (ali pritokov) in izdatkov (ali odtokov) skupaj z začetnim stanjem denarnih sredstev. Namenjen je načrtovanju izkaza finančnega izida in je podlaga za odločanje v okviru načrtovanja.

Obračunski izkaz finančnega izida pa prikazuje uresničene prejemke (ali pritoke) in izdatke (ali odtoke) skupaj z začetnim stanjem denarnih sredstev in je podlaga za odločanje znotraj nadziranja.

Izkaz finančnega izida je namenjen dolgoročni analizi finančnega položaja oziroma financiranja podjetja, saj ne zajema samo denarnih tokov v podjetju, ampak širše gledano finančne tokove. Izkaz finančnega izida nam torej odgovori na vprašanja, kaj je vplivalo na zmanjšanje oziroma povečanje denarnih sredstev v določenem obdobju, kaj je predstavljalo glavni pritok sredstev in za kaj smo ta sredstva porabili (Hočevar, Igličar, 1998, str. 162).

Izkaz finančnega izida nam prav tako kot bilanca stanja in izkaz poslovnega izida osvetljuje poslovanje podjetja, in sicer z naslednjih vidikov (Horvat, 2000, str. 146):

- Prikazuje nam, kako uspešna je osnovna dejavnost podjetja z **vidika ustvarjanja denarnega toka**.
- Pove nam, kakšna je **investicijska dejavnost** podjetja, in sicer: ali podjetje investira in v kakšno vrsto sredstev investira, ali podjetje dezinvestira in katero vrsto sredstev zmanjšuje.
- Osvetljuje **finančno dejavnost** podjetja, ki nam pove, ali podjetje pri svojem poslovanju ustvarja finančne presežke in kako jih plasira ter nasprotno, ali se je podjetje za financiranje svoje poslovne in investicijske dejavnosti prisiljeno zadolževati.

Iz tega lahko povzamemo, da nam izkaz finančnega izida daje informacije samo o morebitni izpostavljenosti likvidnostnemu tveganju podjetja, o izpostavljenosti drugim vrstam finančnega tveganja pa ne.

3.1.2 Razvrščanje finančnih tokov po dejavnostih

Pri podjetju ločimo tri dejavnosti:

- a) **poslovna dejavnost:** glavno delovanje, ki prinaša dobiček;
- b) **naložbena/investicijska dejavnost:** pridobivanje in odtujevanje dolgoročnih sredstev in drugih naložb;
- c) **finančna dejavnost:** delovanje, katerega posledice so spremembe obsega in sestave kapitala in dolgov podjetja.

Ocenitev vpliva posameznih dejavnosti na finančni položaj podjetja je lahko za uporabnike računovodskih izkazov tako pomembna, da je v izkazu finančnega izida treba prikazati finančne tokove pri vsaki posebej.

a) Finančni tokovi pri poslovni dejavnosti

Znesek finančnih tokov, ki izhajajo iz poslovanja, je ključni kazalec obsega, v katerem je poslovanje podjetja povzročilo zadostne finančne tokove za vračanje posojil, ohranjanje poslovne sposobnosti, plačevanje dividend in nove naložbe brez pomoči zunanjih virov financiranja.

Finančni tokovi iz poslovanja nastajajo predvsem pri glavnem delovanju, ki ustvarja poslovni izid podjetja. Zato so na splošno posledica poslovanja in drugih poslovnih dogodkov, ki opredeljujejo čisti poslovni izid.

Zgledi finančnih tokov iz poslovanja:

- Prejemki od prodaje stvari in opravljenih storitev
- Prejemki od licenčnin, nadomestil in drugih prihodkov
- Izdatki dobaviteljem stvari in storitev
- Izdatki zaposlencem
- Denarna plačila in vračila davka iz dobička
- Prejemki in izdatki na podlagi pogodb, sklenjenih za zastopanje in trgovanje

Če so denarni tokovi iz poslovanja visoko pozitivni, lahko podjetje odplačuje kredite in posojila ter investira. Če so denarni tokovi iz poslovanja negativni, je potrebno zagotoviti dodatne prilive iz financiranja.

b) Finančni tokovi pri finančni dejavnosti

K finančnim tokovom pri dejavnosti financiranja spadajo finančni tokovi, povezani s spremembami kapitala in dolgovi iz financiranja. Ločeno razkritje finančnih tokov, ki izhajajo iz financiranja, je pomembno, ker je koristno pri napovedovanju terjatev do podjetja, ki jih bodo imeli do prihodnjih finančnih tokov prinašalci kapitala.

Zgledi finančnih tokov pri financiranju:

- Prejemki iz izdaje delnic, zadolžnic in obveznic
- Prejemki iz dobljenih posojil
- Denarna plačila lastnikom pri pridobivanju ali odkupih delnic
- Izdatki za zmanjšanje nepravilnih obveznosti v zvezi s finančnim najemom

c) Finančni tokovi pri naložbeni dejavnosti

Finančni tokovi, ki izhajajo iz naložbenja, so povezani s spremembami osnovnih sredstev in finančnih naložb ter kažejo obseg izdatkov za dejavnike, namenjene nastajanju bodočih dobičkov in finančnih tokov.

Zgledi finančnih tokov iz naložbenja:

- Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih dolgoročnih sredstev in drugih dolgoročnih sredstev
- Prejemki od prodaje opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih dolgoročnih sredstev in drugih dolgoročnih sredstev
- Izdatki za pridobitev vrednostnih papirjev drugih podjetij in deležev v skupnih podvigih
- Prejemki od prodaje vrednostnih papirjev drugih podjetij in deležev v skupnih podvigih
- Predujmi in posojila drugim
- Prejemki od vračil predujmov in posojil drugim

Daljše obdobje trajajoči prilivi iz naložbene dejavnosti pomenijo slab znak za podjetje, saj pomenijo razprodajo osnovnih in dolgoročnih sredstev.

Izkaz finančnega izida daje torej informacije (Mramor, 1993, str. 160):

- koliko finančnih sredstev je v podjetje priteklo zaradi poslovanja in v kakšnih oblikah (dobiček, amortizacija), koliko finančnih sredstev je priteklo z novimi zadolžitvami oziroma naložbami lastnikov (financiranje) in koliko s prodajo aktive, na primer osnovnih sredstev in zalog (raznaložbenje);
- kam je bil ta pritek usmerjen, koliko je bilo razporejenega lastnikom v obliki dividend, koliko je bilo naloženega v poslovanje, na primer v povečanje zalog ali nakup osnovnih sredstev (naložbenje) in koliko v zmanjšanje obveznosti do virov sredstev oziroma naložb lastnikov (definanciranje).

3.1.3 Finančni izid

Finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) je razlika med prejemki in izdatki v obračunskem obdobju, lahko pa tudi razlika med pritoki in odtoki v obračunskem obdobju. Obstajajo temeljne in druge vrste finančnega izida (prebitka prejemkov ali izdatkov).

Temeljne vrste finančnega izida so (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 124):

- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz prodaje,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz celotnega poslovanja,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz naložbenja,
- finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) iz financiranja in
- celotni finančni izid (celotni prebitek prejemkov ali izdatkov).

Druge vrste finančnega izida so tiste, pri katerih se pojavljajo namesto prejemkov in izdatkov pritoki in odtoki.

Finančni izid določenega poslovnega sistema bo ugoden, če bodo pritoki ob koncu določenega časovnega razdobja večji od odtokov in obratno. Pri tem zanemarjamo morebitno začetno stanje denarnih sredstev. Če določeni poslovni sistem ob določenem trenutku nima denarja za plačilo zapadlih dolgov, bo moral svoj finančni izid izboljšati z dezinvestiranjem ali z novim financiranjem, če seveda želi zagotoviti svojo plačilno sposobnost (Melavc, 2003, str. 246).

3.2 ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA

Kazalnike, ki jih izračunamo s pomočjo podatkov v izkazu finančnega izida podjetja, imenujemo kazalniki finančne tokovnosti in so naslednji (SRS, 2002):

- stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov,
- koeficient pokritosti novih naložb s prebitkom osnovnih sredstev in
- koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov.

Z njimi primerjamo prebitek poslovnih prihodkov s posameznimi kategorijami iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja podjetja. Poleg navedenih kazalnikov v standardih lahko v podjetju izračunavajo še veliko drugih, glede na potrebe analiz, ki jih izvajajo.

Pomanjkljivost takšne analize je predvsem ta, da temelji na stanju v nekem trenutku (konec leta), plačilna sposobnost pa je dinamično opredeljena kategorija. Poleg tega kazalniki temeljijo na preteklih podatkih.

a) stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov

prebitek poslovnih prejemkov

poslovni prihodki

Kazalnik stopnje čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov nam pove, kolikšen del poslovnih prihodkov je podjetje v proučevanem obračunskem obdobju v resnici prejelo. Prihodki v izkazu poslovnega izida so prikazani po načelu zaračunane prodaje, kar pomeni, da so prikazani vsi prihodki, tudi tisti, za katere podjetje še ni dobilo plačila.

Zato je izkaz finančnega izida poleg ostalih računovodskih izkazov zelo pomemben, kajti prikaže nam najbolj realno sliko o poslovanju podjetja. Čim večji je ta kazalnik, tem več prihodkov je podjetje v resnici prejelo. Manjši kazalnik pa pomeni, da podjetje še ni dobilo plačanih vseh prihodkov.

b) koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov

$$\frac{\text{prebitek poslovnih prejemkov}}{\text{nova naložba}}$$

Koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov nam pokaže naložbeno moč podjetja brez uporabe zunanjih virov financiranja. Večja vrednost kazalnika pomeni, da so denarni tokovi iz poslovanja pozitivni in da z njimi lahko financiramo nove naložbe ne da bi uporabili zunanje vire financiranja, na primer bančnih posojil. Slabost kazalnika je predvsem v tem, da ne pokaže, koliko denarnih sredstev je dejansko namenjenih za nove naložbe in koliko za novo zadolževanje.

c) koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov

$$\frac{\text{prebitek poslovnih prejemkov}}{\text{stanje dolgov}}$$

Ta kazalnik nam pove, koliko dolgov lahko podjetje poravnava s prebitkom poslovnih prejemkov. Čim večji je kazalnik, tem večja je fleksibilnost podjetja. Večji prebitek poslovnih prejemkov nad dolgovi pomeni večjo moč samofinanciranja podjetja in manjšo odvisnost financiranja od zunanjih virov. Kazalnik nam ne pove, koliko podjetje investira, saj mora biti del prejemkov iz poslovne dejavnosti namenjen tudi naložbam, ne le poravnavi dolgov.

4. ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI ZA PODJETJE KRKA, D. D., NOVO MESTO

Analiza finančnega položaja podjetja je v času plačilne nesposobnosti gospodarskih subjektov zelo pomembna, saj si s takšno presojo ustvarimo mnenje o strukturi in razmerju med sredstvi in viri sredstev.

Podjetje mora neprestano zagotavljati zadosten denarni tok, ki lahko izvira iz poslovne dejavnosti, dejavnosti financiranja ali naložbenja. Iz izkaza finančnega izida lahko razberemo, pri kateri dejavnosti podjetje ustvarja prejemke in pri katerih ima izdatke denarnih sredstev.

Za podjetje, ki večino pritokov ustvari s poslovno dejavnostjo, je manj verjetno, da bo imelo težave s plačilno sposobnostjo.

Finančno poslovanje podjetja Krka, d. d., sem analizirala na podlagi podatkov iz računovodskih izkazov za leti 2003 in 2004.

Ker analiza temelji na časovni primerjavi podatkov, je pri razčlenjevanju treba izločiti vpliv inflacije v proučevanem obdobju. Tako sem vse vrednostno izražene podatke iz leta 2002 in 2003 preračunala v stalne cene z indeksom cen življenjskih potrebščin, ki je uradni kazalnik stopnje inflacije v Republiki Sloveniji.

Podatke iz bilance stanja sem prevrednotila na raven cen v letu 2004 z naslednjimi indeksi: december 2004/december 2003, december 2003/december 2002.

Podatke iz izkaza poslovnega izida in finančnega izida pa sem prevrednotila na raven cen v letu 2004 z naslednjimi indeksi: januar – december 2004/januar – december 2003, januar – december 2003/januar – december 2002.

Po podatkih statističnega urada RS so navedeni indeksi znašali:

I december 2004/december 2003 = 103,2

I december 2003/december 2002 = 104,6

I januar – december 2004/januar – december 2003 = 103,6

I januar – december 2003/januar – december 2002 = 105,6

Vir: (<http://bsp1h.gov.si>).

Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju. Izkaz finančnega izida nam posredno prikazuje, kako so finančni tokovi v obračunskem obdobju vplivali na denarna sredstva, saj razlika med pritoki in odtoki v obravnavanem obdobju pomeni spremembo denarnih sredstev.

Za napovedovanje dolgoročne plačilne sposobnosti je bolj primeren izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi, saj je na daljši rok tveganje pri napovedovanju prejemkov in izdatkov preveliko (Vidic, Zaman, 2000, str. 42).

Izkaz finančnega izida po drugi različici ne zajema le denarnih tokov v določenem obdobju, temveč širše gledano tudi finančne tokove.

Izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, pa je primeren za ugotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti in za načrtovanje prihodnjih denarnih tokov.

4.1 PREDSTAVITEV PODJETJA KRKA, D. D., NOVO MESTO

Od leta 1996 deluje podjetje Krka kot delniška družba. Gre za dvotirni sistem vodenja, saj imajo tri organe: skupščina, nadzorni svet in uprava.

Upravo družbe sestavljajo štirje člani in delavski direktor. Na seji nadzornega sveta 12. julija 2004 je bil gospod Jože Colarič imenovan za predsednika uprave in je petletni mandat nastopil 1. januarja 2005. Upravo družbe sestavljajo še naslednji štirje člani uprave: g. Janez Poljanec, dr. Aleš Rotar, ga. Zvezdana Bajc ter ga. Danica Novak Malnar, ki je tudi delavska direktorica.

Mandat članov uprave traja pet let z možnostjo ponovnega imenovanja. Delavskega direktorja imenuje nadzorni svet ob predhodnem soglasju predsednika uprave. Delavski direktor zastopa in predstavlja interese delavcev glede kadrovskih in socialnih vprašanj, nima pa pooblastila za zastopanje družbe.

Nadzorni svet šteje dvanajst članov. Ti člani opravljajo nadzor poslovanja delniške družbe, imajo tudi kadrovske funkcije, saj imenujejo člane uprave, ki vodijo podjetje.

Skupščina je organ družbe, v katerem se oblikuje in izraža volja delničarjev.

Slika št. 1: Podjetje Krka, d.d., Novo mesto

Vir: (<http://www.krka.si/>).

Krka, d. d., Novo mesto sodi med vodilna generična farmacevtska podjetja v srednji in vzhodni Evropi. Dejavno prodirajo na zahodna tržišča in obenem ohranjajo prednost, ki jo imajo na tradicionalnih trgih, ki segajo od Vladivostoka do Dublina. Njena osnovna dejavnost je proizvodnja kemikalij, farmacevtskih surovin in preparatov. Osnovni kapital družbe znaša: 14.170.448.000 SIT.

Slika št. 2: **Lastniška struktura (30. junij 2005):**

Vir: (<http://www.krka.si/si/finance/delnicarji/>).

Sedež podjetja je v Novem mestu, proizvodne in preostale dejavnosti pa opravlja še v Ljubljani, Ljutomeru, Strunjanu, Otočcu, Dolenjskih Toplicah in v Šmarjeških Toplicah.

Podjetja in predstavništva v tujini so v Zagrebu, Reki, Splitu, Beogradu, Skopju, Novem Sadu, Nišu, Sarajevu, Trstu, Dunaju, Münchnu, New Yorku, Nairobiju, Budimpešti, Bukarešti, Varšavi, Moskvi, Sankt Peterburgu, Vladivostoku, Alma Ati, Minsku, Kijevu, Rigi, Tallinnu, Vilniusu, Pragi in Sofiji.

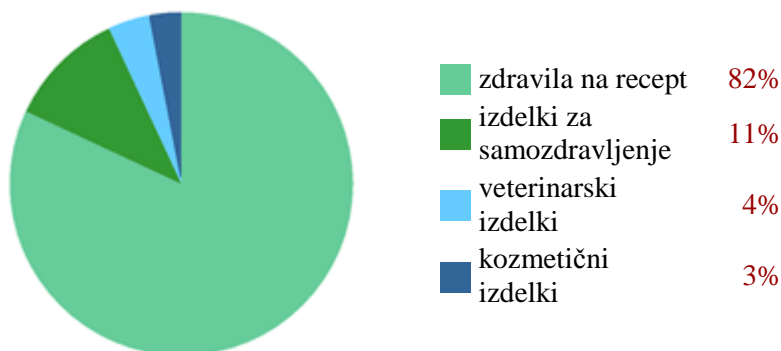
V letu 1992 je Krka vse svoje dejavnosti, ki niso neposredno povezane z njenim osnovnim, to je farmacevtsko-kemijskim področjem, organizirala v družbe z omejeno odgovornostjo: KRKA Kozmetika, d.o.o. in KRKA Zdravilišča, d.o.o., v katerih je matično podjetje 100 % lastnik, ter KRKA Novoterm, d.o.o., v kateri ima KRKA, d. d. 20 % delež, nemški partner Pfeiderer pa 80 %. S 1.1.1996 se je KRKA Kozmetika, d.o.o. zopet priključila matičnemu podjetju.

4.1.1 Dejavnosti

Predmet njihovega poslovanja je farmacevtsko-kemijska dejavnost, v katero sodi poleg proizvodnje in prodaje zdravil na recept in izdelkov za samozdravljenje tudi proizvodnja in prodaja veterinarskih ter kozmetičnih izdelkov. Vse svoje aktivnosti imajo usmerjene v proizvodnjo in prodajo kakovostnih, varnih, učinkovitih in cenovno sprejemljivih generičnih izdelkov. Svoje poslanstvo pa uresničujejo tudi z zdraviliško-turističnimi storitvami hčerinskega podjetja Krka Zdravilišča.

Struktura prodaje družbe po dejavnostih v letu 2004

Slika št. 4: Struktura prodaje po dejavnostih v letu 2004

Vir: (<http://www.krka.si/predstavitev/>).

- Zdravila na recept
- Izdelki za samozdravljenje
- Veterinarski izdelki
- Kozmetični izdelki

Prodaja v letu 2004 je znašala: 98 milijard SIT.

4.1.2 Zaposleni

Konec leta 2004 je bilo v Krki, d. d., Novo mesto 3.978 zaposlenih, od tega 1.024 v predstavništvih v tujini. V primerjavi z letom poprej se je skupno število zaposlenih v družbi povečalo za 9 %, od tega največ v tujini, kjer so zabeležili 43 % rast. V Sloveniji se je zaposlovanje povečalo za slab odstotek, kar je več kot samo nadomeščanje upokojevanja zaposlenih. Zaposlovali so predvsem visoko usposobljene in izobražene strokovnjake, zato se je delež univerzitetno izobraženih zaposlenih povečal in v družbi predstavlja 42 %. Ob koncu leta 2005 je bilo tako v Krki, d. d., Novo mesto 1.665 zaposlenih z univerzitetno izobrazbo, od tega 46 doktorjev in 133 magistrov znanosti.

Želja po znanju in napredku je skupna vsem zaposlenim v Krki. Izpolnjujejo jo s stalnim strokovnim usposabljanjem in izobraževanjem, pri čemer ne zanemarjajo timskega dela in toplih medosebnih odnosov, ki jih utrjujejo tudi v prostem času. Poleg osebnostnega in delovnega razvoja zaposlenih skrbno načrtujejo tudi pritek svežih moči - s štipendiranjem in z razpisi za nove kadre.

4.1.3 Tržišča

Krka je znano in cenjeno inovativno generično podjetje v več kot 70 državah sveta. Njihova tradicionalna tržišča so države vzhodne, srednje in jugovzhodne Evrope, prodirajo pa tudi na zahodnoevropska tržišča. Uvrščajo se med največje slovenske izvoznike, saj le petino svoje proizvodnje prodajo na domačem trgu. V 40 podjetjih in predstavništvih dela tisoč strokovnjakov z različnih področij, predvsem s področja medicine in farmacije, ki skrbijo za promocijo in prodajo izdelkov.

Slika št. 5: **Predstavništva v tujini**

Vir: (<http://www.krka.si/predstavitev/>).

Predstavništva ima podjetje Krka, d. d., Novo mesto v naslednjih državah: Albanija, Azerbajdžan, Belorusija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Češka republika, Estonija, Gruzija, Indija, Kazahstan, Kosovo, Latvija, Litva, Madžarska, Moldavija, Poljska, Romunija, Ruska federacija, Slovaška, Srbija in Črna gora, Ukrajina in Uzbekistan.

Slika št. 6: **Podjetja v tujini**

Vir: (<http://www.krka.si/predstavitev/>).

Podjetja, v katerih ima Krka, d. d., Novo mesto večinske deleže, so v naslednjih državah: Češka republika, Hrvaška, Irska, Italija, Madžarska, Makedonija, Nemčija, Poljska, Ruska federacija, Srbija in Črna gora, Švedska ter Ukrajina.

4.1.4 Konkurenti doma in v tujini

V prodaji gotovih zdravil sta na slovenskem in hrvaškem trgu Krkina najpomembnejša konkurenta slovenski podjetji Lek in Bayer Pharma, sledita hrvaška proizvajalca Pliva in Belupo, Glaxo Wellcome iz Velike Britanije ter ostali zahodni proizvajalci zdravil.

Krka zavzema na slovenskem trgu zdravil 24% delež, Lek 23 %, Bayer Pharma 6,5 %, Pliva 8,1 %, Glaxo Wellcome 4,7 %, Novartis 3,2 %, Novo Nordisk 2,9 %, Belupo 2,7 %, Eli Lilly 2,1 %, Schering-Plough 2 %.

Na hrvaškem trgu ima Krka 13 % delež, Pliva 40 %, Belupo 18 %, Lek 10 %.

V prodaji zelenih zdravil so na slovenskem in hrvaškem trgu najpomembnejši slovenski konkurenti Lek, Bayer Pharma, Droga Portorož, Medex in Matik ter hrvaška proizvajalca Pliva in Belupo. Na področju srednje in vzhodne Evrope so Krkini največji konkurenti Gedeon Richter (Madžarska), Leciva (Češka), Slovakofarma (Slovaška), Polfa Starograd (Poljska) in Polfa Tarchomin (Poljska). Tržni deleži v državah srednje in vzhodne Evrope se gibljejo od 4 do 6 %.

Na področju prodaje surovin sodi Krka z nekaterimi proizvodi med najpomembnejše svetovne dobavitelje. S svojo proizvodnjo antibiotikov zagotavlja četrtno svetovnih potreb po cink-bacitracinu, petino salinomicina in desetino oksitetraciklina. Večino omenjenih surovin proda v ZDA in na Japonsko. Krkini največji konkurenti na tem področju so Kaken (Japonska) in Hoechst (Nemčija).

V zdravstvenem turizmu so KRKA Zdravilišča, d.o.o., po številu nočitev v hotelskih zmogljivostih in deležu zdravstvenih storitev vodilno slovensko zdravilišče. Na področju zdravljenja bolezni srca in ožilja, ki poteka v Šmarjeških Toplicah, ima glavnega konkurenta v zdravilišču Radenci, pri zdravljenju stanj po poškodbah lokomotornega sistema (Dolenjske Toplice) pa so konkurenti skoraj vsa naravna zdravilišča.

Po prodaji kozmetičnih izdelkov je Krka vodilna v Sloveniji na področju parfumerije. Konkurenčna domača podjetja so Lek, Ilirija in Henkel-Zlatorog, med tujimi pa P&G, Colgate-Palmolive, L'Oreal in Schwarzkopf (Letno poročilo, 2004).

4.2 ANALIZA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA PODJETJA KRKA, D. D., NOVO MESTO

V nadaljevanju sem analizirala izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto po posameznih finančnih tokovih.

Podjetje sestavlja stopenjski izkaz finančnega izida po različici II (posredna metoda).

Tabela št. 3: **Finančni tokovi pri poslovanju podjetja Krka, d. d., Novo mesto za leti 2003 in 2004 (v tisoč SIT)**

FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU	Leto 2003	%	Leto 2004	%	Indeks 2004/2003
a) Pritoki pri poslovanju	86.892.570	100,00	100.953.333	100,00	116,2
Poslovni prihodki	89.378.179	102,86	98.307.948	97,38	109,9
Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje	116.773	0,14	112.051	0,11	95,9
Začetne manj končne poslovne terjatve	-2.588.118	-2,98	2.610.502	2,58	-100,8
Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitev	-14.264	-0,02	-77.168	-0,07	540,9
b) Odtoki pri poslovanju	72.463.263	100,00	72.022.595	100,00	99,4
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij	66.205.551	91,36	72.032.895	100,02	108,8
Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje	14.913	0,02	10.799	0,02	72,4
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	2.579.932	3,56	1.459.866	2,03	56,6
Končne manj začetne zaloge	5.394.906	7,45	-1.610.308	-2,24	-29,8
Začetni manj končni poslovni dolgovi	-1.351.077	-1,86	95.246	0,13	-7,1
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitev	-380.961	-0,53	34.097	0,05	-8,9
c) Prebitek pritokov (odtokov) pri poslovanju	14.429.307		28.930.738		200,5

Vir: Izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

Pritoki in odtoki pri poslovanju so povezani z opravljanjem glavne dejavnosti podjetja, to je s prodajo proizvodov in storitev, ki tudi ustvarja poslovni izid.

Najpomembnejša postavka med pritoki pri poslovanju so poslovni prihodki, katerih največji delež zajemajo čisti prihodki od prodaje proizvodov in storitev v Sloveniji kot tudi v tujini, prav tako pa tudi prihodki od prodaje blaga in materiala doma in v tujini. Čisti prihodki od prodaje proizvodov in storitev v Sloveniji so se v letu 2004 glede na leto 2003 povečali za 5,9 %, čisti prihodki od prodaje proizvodov in storitev v tujini pa so se v letu 2004 glede na leto 2003 povečali za 19,4 %. Drugi poslovni prihodki pa zajemajo porabo in odpravo dolgoročnih rezervacij, prevrednotovalne poslovne prihodke ter druge prihodke, povezane s poslovnimi učinki. Tu je upoštevana odprava rezervacij za tožbo v zvezi z enalaprilom, ki se je v letu 2003 končala v Krkino korist. Obenem so bile oblikovane dodatne rezervacije za ostale tožbe, ki še potekajo. Na pritoke pri poslovanju vplivajo še poslovne terjatve, izredni prihodki ter aktivne kratkoročne časovne razmejitev.

Stanje poslovnih terjatev se je konec leta 2004 glede na konec leta 2003 zmanjšalo za 11 %. Zmanjšanje izhaja predvsem iz zmanjšanja kratkoročnih poslovnih terjatev do kupcev, predvsem zaradi ugodnejših rokov plačil kupcev v Zahodni Evropi, kjer se je v letu 2004 prodaja najbolj povečala. Družba Krka oblikuje popravek vrednosti terjatev skladno z merili, ki so navedena v poglavju o računovodskih usmeritvah in so določena glede na tveganost na posameznih trgih in pri posameznih kupcih kot tudi dejansko poplačljivost terjatev v preteklosti. V primerjavi z letom 2003 so merila ostala nespremenjena. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev so nezavarovane. Starostna struktura terjatev konec leta 2004 je bila naslednja: 91 % terjatev starih do pol leta, 2 % terjatev od pol do enega leta in 7 % terjatev starejših od enega leta. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih v skupni višini 1.037.486.000 SIT se v večjem delu nanašajo na terjatve do države, pretežno iz naslova vračila davka na dodano vrednost.

Med izredne prihodke, ki se nanašajo na poslovanje pa sodi poraba in odprava dolgoročnih rezervacij in drugi prihodki, povezani s poslovnimi učinki ter prevrednotovalni poslovni prihodki. Dolgoročne rezervacije so se v letu 2004 v primerjavi s koncem leta 2003 zmanjšale za 1.319.147.000 SIT. Spremenjeni znesek upošteva odpravljen rezervacijo za tožbo v zvezi z enalaprilom v Sloveniji v višini 3.736.805.000 SIT kot tudi dodatno oblikovanje rezervacij v višini 2.471.633.000 SIT za ostale tožbe iz domnevnih patentnih kršitev v zvezi z zdravili za zdravljenje bolezni srca in ožilja, ki še potekajo. Ostale spremembe so vezane na zmanjšanje ekoloških rezervacij in rezervacij iz naslova prejetih dotacij, ki jih je družba Krka leta 2003 prejela od Ministrstva RS za gospodarstvo za naložbi v obrat v Šentjerneju in v distribucijski center v Ruski federaciji. Rezervacije se namreč knjigovodsko zmanjšujejo za znesek amortizacije osnovnih sredstev, za katere so bile oblikovane. Poleg tožb v zvezi z zdravili za zdravljenje bolezni srca in ožilja ima družba Krka še eno tožbo s področja intelektualne lastnine, ki ni vezana na zdravila. Glede na potek tožbe obstaja verjetnost odtoka sredstev družbe, vendar pa zneska obveze ni mogoče zanesljivo izmeriti. Hkrati družba Krka ocenjuje, da znesek morebitne obveze ne bo pomembneje vplival na poslovni izid.

Kot je razvidno iz tabele št. 3 (str. 44) so se pritoki pri poslovanju leta 2004 glede na leto 2003 povečali za 16,2 %. Odtoki pri poslovanju pa so se v letu 2004 glede na leto 2003 zmanjšali za 0,6 %.

Pri odtokih pri poslovanju zajemajo največji del poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij. Poslovni odhodki torej zajemajo stroške blaga, materiala in storitev. Ti so se leta 2004 glede na preteklo leto povečali za 3 %. Stroški materiala zajemajo stroške osnovnega materiala in prodanega blaga, stroške porabljene energije ter druge stroške materiala. Drugi stroški materiala zajemajo stroške nadomestnih delov in materiala za vzdrževanje, stroške pisarniškega materiala in strokovne literature, odpis drobnega inventarja in ostale stroške materiala. Stroški storitev pa zajemajo stroške plačilnega prometa in bančnih storitev ter zavarovalnih premij v višini 678.890.000 SIT, stroške najemnin v višini 526.616.000 SIT, posredniških provizij v višini 861.535.000 SIT ter stroške ostalih storitev v višini 581.396.000 SIT.

Poslovni odhodki zajemajo tudi stroške dela, ki predstavljajo stroške bruto plač in nadomestil, stroške prispevkov socialnih zavarovanj in davka na izplačane plače ter druge stroške dela. Drugi stroški dela vključujejo regres za letni dopust, stroške prevoza na delo, odpravnine, jubilejne nagrade in nekatera ostala izplačila zaposlencem.

Stroški blaga, materiala in storitev predstavljajo največji del med poslovnimi odhodki, nato stroški dela ter odpisi vrednosti.

Na odtoke pri poslovanju vplivajo tudi zaloge, ki so se v letu 2004 glede na leto 2003 zmanjšale za 12 %. Velike zaloge konec leta 2003 so bile posledica priprav na intenzivno prodajo na tržišča zahodne Evrope v prvem četrtletju leta 2004, predvsem prodajanje dveh novih zdravil za zdravljenje bolezni srca in ožilja – tablet amlodipin maleata in karvedilola. Na velikost zalog sicer vplivajo velika ponudba izdelkov, veliko število tržišč in vse bolj specifične zahteve posameznih kupcev ter dejstvo, da ima družba Krka zaradi zagotavljanja fleksibilnosti in zanesljivosti za svoje najpomembnejše izdelke določene varnostne zaloge.

Pomembno postavko pri odtokih pri poslovanju predstavlja tudi davek iz dobička ter drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih. Davek iz dobička je ugotovljen pri obračunu 25 % davčne stopnje ob upoštevanju davčnih pribitkov in davčnih olajšav za znižanje davčne osnove. V letu 2004 obračunani davek bremeni celotni dobiček v višini 17,4 % (14,2 % v letu 2003). Kljub temu da je višja kot leta 2003, na še vedno relativno nizko učinkovito davčno stopnjo v največji meri vpliva olajšava za investirane zneske v opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena dolgoročna sredstva.

V tabeli št. 3 (str. 44) znaša prebitek pritokov pri poslovanju (presežek pritokov nad odtoki) v letu 2004 28.930.738.000 SIT, kar je za 100,5 % več kot v predhodnem letu.

Tabela št. 4: **Finančni tokovi pri naložbenju podjetja Krka, d. d., Novo mesto za leti 2003 in 2004 (v tisoč SIT)**

FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU	Leto 2003	%	Leto 2004	%	Indeks 2004/2003
a) Pritoki pri naložbenju	410.894	100,00	303.878	100,00	73,9
Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)	351.739	85,61	303.878	100,00	86,4
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	59.155	14,39	0	0	0
b) Odtoki pri naložbenju	18.164.076	100,00	20.894.133	100,00	115,1
Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)	1.632.936	8,99	2.670.036	12,78	163,5
Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala)	13.030.544	71,74	17.113.317	81,91	131,4
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	3.500.596	19,27	755.915	3,62	21,6
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	0	0	354.865	1,69	0
c) Prebitek pritokov (odtokov) pri naložbenju	-17.753.182		-20.590.255		115,9

Vir: Izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

Naložbenje (investiranje) je spreminjanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju v nedenarna sredstva.

Največjo postavko pri finančnih tokovih pri naložbenju predstavljajo odtoki za povečanje oziroma pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev. Družba Krka je v letu 2004 za opredmetena osnovna sredstva namenila 15.890.561.000 SIT. Po vrednosti največje naložbe so bile: izgradnja tovarne Notol, to je obrat za proizvodnjo trdnih farmacevtskih oblik; začetek izgradnje novega obrata za proizvodnjo aktivnih farmacevtskih učinkovin, imenovan Sinteza 4, ki se uvršča med največje naložbe v zgodovini Krke; nabava opreme, vezane na projekt SAP, ki predstavlja intenzivno prenovo Krkinega informacijskega sistema; dograditev prostorov za proizvodnjo pelet v obratu Specifika. Med aktiviranimi osnovnimi sredstvi predstavljajo četrtno vrednosti gradbeni objekti, tri četrtine pa oprema. Kot je razvidno iz tabele št. 4 (str. 46), so se odtoki pri naložbenju za povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vloške kapitala) povečali v letu 2004 glede na leto 2003 za 31,4 %. Za kar 63,5 % so se v letu 2004 glede na predhodno leto povečali odtoki pri naložbenju za povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje).

V letu 2004 je družba Krka na novo pridobila za 2.679.560.000 SIT neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Neopredmetena dolgoročna sredstva zajemajo dolgoročne premoženjske pravice in dolgoročno odložene stroške poslovanja.

Dolgoročne premoženjske pravice predstavljajo 2.643.463.000 SIT, od tega največjo postavko v višini 2.004.894.000 SIT vlaganja v SAP oziroma v posodobitev informacijskega sistema, dolgoročno odloženi stroški poslovanja pa 85.937.000 SIT. Znesek neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki se pridobivajo, v višini 346.973.000 SIT predstavlja pridobitev registracijske dokumentacije. Dolgoročne premoženjske pravice pa zajemajo licence, vlaganja v tuja osnovna sredstva ter dolgoročni poslovni najem.

Pri odtokih pri naložbenju je potrebno poudariti tudi občutno znižanje pri povečanju dolgoročnih finančnih naložb v letu 2004 glede na predhodno leto. Dolgoročne finančne naložbe zajemajo deleže v podjetjih v skupini, dolgoročne finančne terjatve do podjetij v skupini, deleže v pridruženih podjetjih, druge dolgoročne deleže, druge dolgoročne finančne terjatve ter lastne deleže. Največjo postavko med dolgoročnimi finančnimi naložbami predstavljajo deleži v podjetjih v skupini, nato lastni deleži.

Družba Krka je v letu 2004 naložbo v pridruženem podjetju Golf Grad Otočec in zemljišče oziroma naložbeno nepremičnino skupaj s Hotelom Krka kot stvarni vložek v višini 878.369.000 SIT prenesla v Krko Zdravilišča. Odprto je bilo novo podjetje na Švedskem Krka Sverige AB, z osnovnim kapitalom v višini 3.996.000 SIT. Dokapitalizirani sta bili podjetji Krka-Rus, Istra v višini 184.272.000 SIT in Krka-Farma, Zagreb v višini 880.854.000 SIT. Vse ostale spremembe v deležih podjetij pa so rezultat pripisanih dobičkov oziroma zmanjšanj zaradi nastalih izgub. Naložbe v podjetja v skupini so bile povečane še za pripisane dobičke podjetij v skupini v skupni višini 890.015.000 SIT. Zmanjšane so bile za pripisane izgube podjetij v skupini v skupni višini 740.303.000 SIT, izplačane dividende v višini 217.248.000 SIT, prodajo Krke Kozmetike DOOEL, Skopje v višini 27.613.000 SIT ter izločitev opredmetenih osnovnih sredstev v Krka-Rus, Istra v višini 48.000 SIT. Dolgoročne finančne naložbe v podjetja v skupini so bile po stanju na dan 31.12.2004 prevrednotene s srednjim tečajem Banke Slovenije, kar je povzročilo za 248.294.000 SIT finančnih odhodkov ter za 599.847.000 finančnih prihodkov.

Pri pritokih pri naložbenju predstavljajo največjo postavko finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje). Finančni prihodki predstavljajo finančne prihodke iz deležev (v podjetjih v skupini – pretežno dobički podjetij v skupini; v pridruženih podjetjih ter drugi finančni prihodki iz deležev).

Kot je razvidno iz tabele št. 4 (str. 46) je prebitok odtokov pri naložbenju (prebitok odtokov nad pritoki) v letu 2004 višji za 15,9 % od prebitka odtokov pri naložbenju v letu 2003.

Tabela št. 5: **Finančni tokovi pri financiranju podjetja Krka, d. d., Novo mesto za leti 2003 in 2004 (v tisoč SIT)**

FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU	Leto 2003	%	Leto 2004	%	Indeks 2004/2003
a) Pritoki pri financiranju	9.452.311	100,00	9.752.356	100,00	103,2
Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	212.047	2,24	260.034	2,67	122,6
Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)	135.716	1,44	0	0	0
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	1.864.634	19,73	9.492.322	97,34	509,1
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	7.239.913	76,6	0	0	0
b) Odtoki pri financiranju	5.790.583	100,00	17.305.957	100,00	298,8
Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	1.908.744	32,96	1.359.046	7,85	71,2
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	0	0	11.854.143	68,49	0
Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)	3.881.839	67,04	4.092.768	23,65	105,4
c) Prebitok pritokov (odtokov) pri financiranju	3.661.727		-7.553.601		-206,3

Vir: Izkaz finančnega izida za podjetje Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

V tabeli št. 5 so prikazane posamezne postavke podbilance finančnih tokov pri financiranju. Kot je razvidno iz tabele so se pritoki pri financiranju leta 2004 glede na leto 2003 povečali za 3,2 %. Medtem ko so se odtoki pri financiranju leta 2004 glede na predhodno leto povečali za približno 3-krat.

Na takšno povečanje odtokov pri financiranju je vplivalo predvsem pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov v letu 2004. V okviru kratkoročnih finančnih dolgov gre za kratkoročne finančne dolgove do bank (kratkoročna posojila, dobljena pri bankah v državi; kratkoročna posojila, dobljena pri bankah v tujini ter kratkoročni dolgovi za obresti). Največji delež med njimi predstavljajo kratkoročna posojila, dobljena pri bankah v državi. Stanje prejetih kratkoročnih posojil je v letu 2004 za 78 % manjše kot v letu 2003. Zmanjšanje je prisotno pri bankah predvsem zaradi najetja dolgoročnih posojil in odplačila kratkoročnih.

Poleg kratkoročnih finančnih dolgov do bank pa kratkoročne finančne dolgove predstavljajo tudi kratkoročne finančne dolgove do podjetij v skupini ter kratkoročne finančne dolgove do drugih. V okviru kratkoročnih finančnih dolgov do drugih so zajeta kratkoročna posojila v višini 3.009.395.000 SIT, dobljena pri podjetjih v Sloveniji, ter obresti za ta posojila v višini 145.262.000 SIT. Posojila so najeta v tolarjih za dobo enega do šestih mesecev, nekaj jih je tudi za nedoločen čas oziroma na odpoklic. Posojila niso posebej zavarovana.

Na odtok pri financiranju je vplivalo tudi zmanjšanje dolgov do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku). Ti so se leta 2004 glede na leto 2003 povečali za 5,4 %.

Pri pritokih pri financiranju največji delež predstavlja pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje). Ti so se leta 2004 glede na predhodno leto povečali za približno 5-krat.

V primerjavi s stanjem ob koncu leta 2003 se je med finančnimi dolgovi občutno spremenila struktura, saj je družba Krka namesto kratkoročnih posojil najemala dolgoročna, zato se je bistveno povečal delež dolgoročnih dolgov (s 3,1 na 9,1 %) in hkrati zmanjšal delež kratkoročnih (z 19,8 na 11,4 %). Prav tako so se povečali tudi dolgoročni finančni dolgovi do bank predvsem kot posledica povečanja stanja dolgoročnih posojil, dobljenih v bankah v državi. Dolgoročna posojila so najeta pri treh domačih in štirih tujih bankah, pretežno v EUR in USD, in sicer za dobo do sedmih let za financiranje naložb in obratnih sredstev. Iz tega lahko vidimo, da se podjetje v večji meri financira z dolgoročnimi dolgovi.

V letu 2004 glede na leto 2003 so se povečali tudi finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje), za 22,6 %. Ti prihodki so finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev (do podjetij v skupini – obresti od dolgoročnih kreditov; do pridruženih podjetij ter drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev) in finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev (do podjetij v skupini ter drugi finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev). Drugi finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev v letu 2004 vključujejo pozitivne tečajne razlike pri plačilih in prevrednotenju dolgoročno danih in najetih posojil v višini 295.983.000 SIT in prihodke od obresti danih dolgoročnih posojil v znesku 27.489.000 SIT. V okviru prihodkov iz kratkoročnih terjatev do podjetij v skupini je zajetih 483.202.000 SIT tečajnih razlik, nastalih pri izvozu in uvozu. Večje postavke v drugih finančnih prihodkih iz kratkoročnih terjatev pa so pozitivne tečajne razlike v višini 723.672.000 SIT in dobiček iz opcijskih poslov v višini 241.322.000 SIT.

V letu 2004 so se glede na leto 2003 pritoki pri financiranju nekoliko povečali (za 3,2 %), odtoki pri financiranju pa so se povečali za približno 3-krat. Tako je tudi prebitek odtokov pri financiranju (presežek odtokov nad pritoki) v letu 2004 večji za približno 2-krat kot leta 2003.

Tabela št. 6: **Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov podjetja Krka, d. d., Novo mesto za leti 2003 in 2004 (v tisoč SIT)**

	Leto 2003	Leto 2004	Indeks 2004/2003
KONČNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH USTREZNIKOV	1.584.163	2.263.745	142,9
Finančni izid obračunskega obdobja	337.853	786.882	232,9
Vpliv sprememb tečajev pri denarnih sredstvih	90.567	-52.252	-57,7
Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	1.155.743	1.529.115	132,3

Vir: Izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

Stanje v letu 2004 vključuje tudi denarne ustreznike, in sicer vrednostne papirje in opcije v višini 1.162.791.000 SIT. Znesek denarnih ustreznikov pa je bil konec leta 2003, 700.665.000 SIT.

Iz podbilance končnega stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov lahko razberemo, da je bil finančni izid v letu 2004 višji od finančnega izida v letu 2003 za približno 2-krat in je znašal 786.882.000 SIT. Tako začetno kot tudi končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov je v letu 2004 višje kot v letu 2003. Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov je v letu 2004 glede na predhodno leto višje za 32,3 %, medtem ko je končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov v letu 2004 glede na predhodno leto višje za 42,9 %.

V letu 2004 je končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov pozitivno in celo višje kot v letu 2003 kljub negativnemu vplivu sprememb tečajev pri denarnih sredstvih v letu 2004. Negativni vpliv sprememb tečajev pri denarnih sredstvih v letu 2004 pa je predvsem posledica padca tečaja ameriškega dolarja, od obresti od najetih kratkoročnih in dolgoročnih kreditov ter provizije.

V nadaljevanju sem izračunala kazalnike finančne tokovnosti za podjetje Krka, d. d., Novo mesto. Zneski o poslovnih prejemkih so le približni, kajti v podjetju nisem dobila točnih podatkov.

Tabela št. 7: **Stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov (v tisoč SIT)**

	Leto 2003	Leto 2004	Indeks 2004/2003
Prebitek poslovnih prejemkov	11.690.266	16.132.567	138,0
Poslovni prihodki	89.378.179	98.307.948	109,9
Stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov	0,131	0,164	125,2

Vir: Izkaz finančnega izida in izkaz poslovnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

V proučevanem obdobju so kazalniki razmeroma nizki, kar pomeni, da podjetje za veliko prikazanih prihodkov še ni prejelo plačila. Ta kazalnik se iz leta v leto povečuje, kar pomeni, da podjetje prejme vsako leto več plačil za prikazane prihodke.

Tako se je stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov leta 2004 glede na leto 2003 povečala za 25,2 %.

Tabela št. 8: **Koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov**
(v tisoč SIT)

	Leto 2003	Leto 2004	Indeks 2004/2003
Prebitek poslovnih prejemkov	11.690.266	16.132.567	138,0
Vrednost novih naložb	15.985.141	17.059.842	106,7
Koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov	0,732	0,946	129,3

Vir: Izkaz finančnega izida in bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004.

Ker vrednosti novih naložb ni mogoče neposredno razbrati v nobenem računovodskem izkazu, sem jo izračunala sama s pomočjo bilance stanja in izkaza poslovnega izida za leti 2003 in 2004. Neodpisani vrednosti sredstev v tekočem letu sem prištela amortizacijo tekočega leta in odštela neodpisano vrednost sredstev v predhodnem letu, rezultat predstavlja vrednost novih naložb. Izračun za leto 2003 je prikazan v Tabeli št. 9, izračun za leto 2004 pa v Tabeli št. 10.

Podjetje je izkazovalo največjo vrednost kazalnika leta 2004, kar pomeni, da se je podjetje to leto manj financiralo iz zunanjih virov kot leta 2003. Vrednost kazalnika je v letu 2004 glede na leto 2003 višji za 29,3 %.

Tabela št. 9: **Vrednost novih naložb v letu 2003 (v tisoč SIT)**

Neodpisana vrednost 2003 (opredmetena OS + neopredmetena dolgoročna sredstva 2003)	+	Amortizacija 2003	-	Neodpisana vrednost 2002 (opredmetena OS + neopredmetena dolg. sredstva 2002)	=	Vrednost novih naložb 2003
61.220.979 + 2.268.469		8.103.326		54.600.985 + 1.006.648		15.985.141

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2003.

Analogno sem izračunala tudi vrednost novih naložb v letu 2004.

Tabela št. 10: **Vrednost novih naložb v letu 2004 (v tisoč SIT)**

Neodpisana vrednost 2004 (opredmetena OS + neopredmetena dolg. sredstva 2004)	+	Amortizacija 2004	-	Neodpisana vrednost 2003 (opredmetena OS + neopredmetena dolg. sredstva 2003)	=	Vrednost novih naložb 2004
67.607.520 + 4.337.508		8.604.262		61.220.979 + 2.268.469		17.059.842

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

Vrednost novih naložb je bila v letu 2004 višja od vrednosti novih naložb leta 2003 in sicer za 6,7 %.

Tabela št. 11: **Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov (v tisoč SIT)**

	Leto 2003	Leto 2004	Indeks 2004/2003
Prebitek poslovnih prejemkov	11.690.266	16.132.567	138,0
Vrednost dolgov	34.110.288	30.972.198	90,8
Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov	0,343	0,521	151,9

Vir: Izkaz finančnega izida in bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

Vrednost dolgov predstavljajo finančni in poslovni dolgovi, ki so seštevek dolgoročnih in kratkoročnih finančnih in poslovnih dolgov. Prebitek poslovnih prejemkov v vrednosti dolgov predstavlja v letu 2003 34,3 %, v letu 2004 pa 52,1 %. Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov se je leta 2004 glede na leto 2003 povečal za 51,9 %. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo podjetje v letu 2004 glede na predhodno leto bolj fleksibilno.

4.3 ANALIZA PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA KRKA, D. D., NOVO MESTO

V nadaljevanju sem analizirala plačilno sposobnost podjetja Krka, d. d., Novo mesto, s pomočjo kazalnikov plačilne sposobnosti. Plačilno sposobnost podjetja sem izračunala za obdobje od leta 2002 do 2004.

Tabela št. 12: **Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev (v tisoč SIT)**

	Leto 2002	Leto 2003	Leto 2004
1. kapital	93.147.641	99.592.165	106.711.173
2. dolgoročni dolgovi	3.842.210	4.653.447	13.786.543
3. dolgoročne rezervacije	14.571.456	13.771.347	12.025.182
4. dolgoročna sredstva	84.419.187	94.920.812	103.768.324
5. dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev (1+2+3/4)	1,322	1,244	1,277

Vir: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004.

Ta kazalnik nam prikazuje dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev. Ker je v vseh treh letih omenjeni kazalnik večji od 1, pomeni, da podjetje dolgoročno financira tudi kratkoročna sredstva.

Tabela št. 13: **Hitri koeficient (v tisoč SIT)**

	Leto 2002	Leto 2003	Leto 2004
1. likvidna sredstva (kratkoročne finančne naložbe + dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina)	2.031.412	2.374.087	3.020.711
2. kratkoročni dolgovi	19.814.032	29.456.842	17.185.655
3. hitri koeficient (1/2)	0,103	0,081	0,176

Vir: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004.

Gre za najpomembnejši kazalnik plačilne sposobnosti, saj je denar najbolj likvidno sredstvo in z njim lahko takoj poravnamo kratkoročne dolgove. Ta kazalnik prikazuje stanje med likvidnimi sredstvi v nekem trenutku in kratkoročnimi dolgi, ki lahko dospejo v obdobju do leta dni in ne pove vedno, ali je podjetje plačilno sposobno. Ta kazalnik je lahko manjši od 1, pa ne bo problemov glede plačilne sposobnosti, če bodo kratkoročni dolgi prispeli v plačilo kasneje, kot se bodo zbrala dodatna denarna sredstva. Lahko pa je kazalnik večji od 1, pa bo obstajala možnost plačilne nesposobnosti, saj je kazalnik še v ničemer ne nakazuje. Če pa kazalnik opazujemo dnevno, nas dovolj zgodaj opozori na denarne težave.

Ker so kratkoročna sredstva draga zaradi denarnih sredstev, ki jih vežejo nase v poslovnem procesu in ker ne prinašajo dobička, dokler niso spremenjena v proizvode ter prodana kupcem, je potrebno višino tega kazalnika obdržati na čim nižji ravni glede na še sprejemljivo stopnjo tveganja.

Iz Tabele št. 13 (str. 52) je razvidno, da podjetje ohranja skozi vsa leta kazalnik na nizki ravni, kar je za podjetje ugodno, saj so denarna sredstva draga.

Tabela št. 14: **Pospešeni koeficient (v tisoč SIT)**

	Leto 2002	Leto 2003	Leto 2004
1. likvidna sredstva	2.031.412	2.374.087	3.020.711
2. kratkoročne terjatve	28.657.843	29.857.111	25.617.311
3. kratkoročni dolgi	19.814.032	29.456.842	17.185.655
4. pospešeni koeficient (1+2/3)	1,548	1,094	1,666

Vir: Bilanca stanja za podjetje Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004.

Ta kazalnik nam prikazuje razmerje oziroma koliko likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev potrebujemo za poravnavo kratkoročnih dolgov. Na podlagi tega kazalnika je težko presoditi, ali je oziroma bo podjetje plačilno sposobno, ker ni rečeno, da kratkoročne terjatve dospejo v plačilo v enakih rokih kot kratkoročni dolgi.

Tabela št. 15: **Kratkoročni koeficient (v tisoč SIT)**

	Leto 2002	Leto 2003	Leto 2004
1. kratkoročna sredstva	47.995.014	53.943.228	47.176.096
2. kratkoročni dolgi	19.814.032	29.456.842	17.185.655
3. kratkoročni koeficient (1/2)	2,422	1,832	2,745

Vir: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004.

Ta kazalnik nam prikazuje kako podjetje kratkoročne dolgove poravnava s kratkoročnimi sredstvi. Prikazuje nam torej plačilno sposobnost podjetja na kratek rok. Višji je ta kazalnik, več kratkoročnih dolgov lahko podjetje poravnava s kratkoročnimi sredstvi. Iz Tabele št. 15 lahko torej vidimo, da je podjetje skozi vsa leta plačilno sposobno na kratek rok.

Tudi na podlagi izračuna tega kazalnika ni mogoče presoditi plačilne sposobnosti podjetja, temveč le okvirne okoliščine, ki utegnejo vplivati nanjo.

Če se vrednost kazalnika poveča, to še ne pomeni, da se poveča plačilna sposobnost. V števcu so upoštevana vsa kratkoročna sredstva (tudi zaloge), ne glede na njihovo obliko, vendar podjetje z denarnimi sredstvi lažje poravnava svoje dolgove kot z zalogami. Prav tako moramo upoštevati, da vodstvo podjetja lahko izboljša vrednost kazalnika s poravnavo dela kratkoročnih dolgov ob koncu leta. Tako zmanjša vrednost števca (ima manj denarnih sredstev) in imenovalca (manj kratkoročnih dolgov), vendar se celotna vrednost kazalnika poveča. Pomanjkljivost analize plačilne sposobnosti podjetja je predvsem ta, da temelji na stanju v nekem trenutku (konec leta), plačilna sposobnost pa je dinamično opredeljena kategorija. Poleg tega kazalniki temeljijo na preteklih podatkih.

V letu 2003 je družba pričela razvijati preventivne aktivnosti in ukrepe na področju obvladovanja kreditnega tveganja oziroma tveganja plačilne nesposobnosti kupcev. Družba je začela uvajati operativni sistem analiziranja kreditne sposobnosti večjih kupcev v vseh prodajnih regijah skupine. Krovna kreditna politika (ocenjevanje kreditne sposobnosti kupcev) podjetje izvaja v matični družbi in v podjetjih v tujini (Letno poročilo 2003, str. 68).

Tveganja, ki so povezana z zagotavljanjem plačilne sposobnosti, podjetje obvladuje z učinkovitim kratkoročnim in dolgoročnim upravljanjem denarnih sredstev. Kratkoročno plačilno sposobnost podjetje zagotavlja z drsnim tedenskim, mesečnim in večmesečnim načrtovanjem denarnih tokov v okviru informacijskega sistema SAP, vnaprej dogovorjenimi kratkoročnimi kreditnimi linijami pri bankah ter ustreznim obsegom tržnih vrednostnih papirjev. V letu 2004 so povečali obseg dolgoročnih posojil na račun kratkoročnih in s tem sprostili kratkoročne kreditne linije (Polletno poročilo 2005, str. 20).

Tako za podjetje Krka, d. d., Novo mesto lahko ocenim, da je likvidnostno tveganje nizko, saj lahko zaradi nizke zadolženosti in dobre bonitete, ki jo ima pri posojilodajalcih, v kratkem času pridobi dodatne finančne vire na domačem in mednarodnih finančnih trgih.

Podjetja so do sedaj za predvidevanje plačilne sposobnosti uporabljala predračunski izkaz finančnega izida, sestavljenega po neposredni metodi, ki je bil namenjen le notranjim uporabnikom. Po spremembi SRS 26 pa bodo podjetja ugotavljala plačilno sposobnost iz izkaza denarnih tokov, iz katerega bo lepo razvidna plačilna sposobnost podjetja.

5. SKLEP

Analiza poslovanja je dejavnost oziroma strokovno opravilo, ki omogoča da presodimo ekonomski položaj podjetja, to je njegovo učinkovitost, uspešnost, premoženjsko in finančno trdnost. Privede nas do osnove za ukrepanje glede bodočega poslovanja (delovanja) podjetja. Njeno poslanstvo je vezano na izboljševanje uspešnosti poslovanja konkretne združbe – podjetja.

Absolutni podatki iz računovodskih izkazov nam največkrat ne dajo dovolj informacij in popolne slike o uspešnosti poslovanja in položaju podjetja. Zato je potrebno podatke iz računovodskih izkazov primerjati s podatki poslovanja podjetja v preteklih letih, z načrtovanimi vrednostmi ali s podatki o poslovanju podjetij v isti gospodarski panogi. Primerjava podatkov za daljšo časovno vrsto nam kaže, kako so se spreminjale posamezne ekonomske kategorije. Na podlagi tako dobljenih informacij lahko ocenimo prihodnja gibanja in vplive na poslovanje podjetja.

S kazalnikom razumemo relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti, ki ima določeno spoznavno moč in omogoča oblikovati sodbo o kakih procesih ali stanjih. Kazalnik je lahko opredeljen kot indeks, koeficient ali stopnja udeležbe.

V specialističnem delu sem na kratko opredelila tudi računovodske izkaze, bolj podrobno izkaz finančnega izida. **Izkaz finančnega izida** nam sistematično prikazuje katera sredstva so se povečala ali zmanjšala ter kje so spremembe v virih sredstev. Torej, prikazuje nam finančne tokove v določenem časovnem obdobju. Finančni tok opredelimo kot vsako spremembo sredstev, ne glede na to, ali je sprememba sredstev posledica denarne ali nedenarne spremembe sredstev. **Finančne tokove** razdelimo na **pritoke**, ki povečujejo sredstva, in na **odtoke**, ki zmanjšujejo sredstva. Pritoke sredstev nam predstavljajo povečanja virov sredstev (**ново financiranje**) in zmanjšanje nedenarnih sredstev (**deinvestiranje**), odtoke sredstev pa predstavljajo zmanjšanja virov sredstev (**definanciranje**) in povečanje nedenarnih sredstev (**investiranje**). Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev v obračunskem obdobju. Izkaz finančnega izida se po SRS 26 iz leta 2002 lahko sestavi v eni izmed dveh oblik: **različica I – neposredna metoda** (podatki o prejemkih in izdatkih) in **različica II – posredna metoda** (podatki o pritokih in odtokih). Standard daje prednost neposredni metodi (različica I), podjetje pa izbere tisto, ki bolj ustreza možnostim zagotavljanja podatkov.

Finančni izid (prebitek prejemkov ali izdatkov) je razlika med prejemki in izdatki v obračunskem obdobju, lahko pa tudi razlika med pritoki in odtoki v obračunskem obdobju. Obstajajo temeljne in druge vrste finančnega izida (prebitka prejemkov ali izdatkov).

Čisti denarni tok dobimo s seštevkom dobička in amortizacije. Kaže nam finančno moč in finančno uspešnost podjetja. Z njegovo pomočjo ugotovljamo, koliko novih denarnih sredstev je podjetje pridobilo s poslovanjem. Kaže torej notranje financiranje oziroma samofinanciranje podjetja oziroma prostorazpoložljiva sredstva, s katerimi družba razpolaga v nekem obdobju. Izkazuje nam torej investicijsko sposobnost podjetja iz notranjih virov, sposobnost podjetja za izplačilo posojil ter sposobnost podjetja za zagotavljanje plačilne sposobnosti. Čisti denarni tok pa nam najboljše prikazuje izkaz denarnih tokov.

Izkaz denarnih tokov je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izkaz denarnih tokov ureja SRS 26 – Oblike izkaza denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje iz leta 2006 in nadomešča SRS 26 iz leta 2002 – Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje. Izkaz denarnih tokov se lahko sestavi po neposredni metodi (različici I) ali po posredni metodi (različici II). V izkazu denarnih tokov so izkazani denarni tokovi v obdobju, nastali pri poslovanju (podbilanca A), naložbenju (podbilanca B) in financiranju (podbilanca C). Denarni izid v obdobju ter začetno in končno stanje denarnih sredstev v obdobju so izkazani v podbilanci Č. Neposredni izkaz denarnih tokov je zelo pomemben računovodski izkaz, saj bistveno izboljša kakovost računovodskih informacij. Po svoji vsebini so ustrezni, zanesljivi in primerljivi, zato so uporabni za sprotno odločanje o finančnem položaju in plačilni sposobnosti podjetja.

V specialističnem delu sem analizirala izkaz finančnega izida za potrebo presojanja plačilne sposobnosti podjetja Krka, d. d., Novo mesto.

Podjetje Krka od leta 1996 deluje kot delniška družba. Sodi med vodilna farmacevtska podjetja v srednji in vzhodni Evropi. Dejavno prodira tudi na zahodna tržišča. Njena osnovna dejavnost je proizvodnja kemikalij, farmacevtskih surovin in preparatov. Uvrščajo se med največje slovenske izvoznike, saj le petino svoje proizvodnje prodajo na domačem trgu. V 40 podjetjih in predstavništvih dela tisoč strokovnjakov z različnih področij, predvsem s področja medicine in farmacije, ki skrbijo za promocijo in prodajo izdelkov.

Finančno poslovanje podjetja Krka, d. d., sem analizirala na podlagi podatkov iz računovodskih izkazov za leti 2003 in 2004. Ker analiza temelji na časovni primerjavi podatkov sem izločila vpliv inflacije v proučevanem obdobju. Tako sem vse vrednostno izražene podatke iz let 2002 in 2003 preračunala v stalne cene z indeksom cen življenjskih potrebščin, ki je uradni kazalnik stopnje inflacije v RS.

Podjetje Krka, d. d., sestavlja stopenjski izkaz finančnega izida po različici II (posredna metoda). Izkaz finančnega izida sestavljen po posredni metodi je bolj primeren za napovedovanje dolgoročne plačilne sposobnosti, saj je na daljši rok tveganje pri napovedovanju prejemkov in izdatkov preveliko. Tako izkaz finančnega izida ne zajema le denarnih tokov v določenem obdobju, temveč širše gledano tudi finančne tokove.

Pri finančnih tokovih iz poslovanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto lahko vidimo, da ima podjetje pritoke iz poslovanja visoko pozitivne, še posebej v letu 2004, kar pomeni, da podjetje lahko odplačuje kredite in posojila ter investira. Največji delež med pritoki pri poslovanju zajemajo poslovni prihodki, katerih največji delež zajemajo čisti prihodki od prodaje proizvodov in storitev v Sloveniji kot v tujini, prav tako pa tudi prihodki od prodaje blaga in materiala. Prebitek pritokov pri poslovanju (presežek pritokov nad odtoki) je v letu 2004 glede na predhodno leto višji za kar 100,5 %.

Pri finančnih tokovih pri naložbenju pa predstavljajo največjo postavko odtoki za pridobitev oziroma povečanje opredmetenih osnovnih sredstev. Odtoki pri naložbenju za povečanje opredmetenih osnovnih sredstev so se leta 2004 glede na leto 2003 povečali za 31,4 %. Med aktiviranimi osnovnimi sredstvi predstavljajo četrtno vrednosti gradbeni objekti, tri četrtine pa oprema. Za kar 63,5 % so se leta 2004 glede na predhodno leto povečali odtoki za povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Neopredmetena dolgoročna sredstva pa zajemajo dolgoročne premoženjske pravice in dolgoročno odložene stroške poslovanja. Pri pritokih pri naložbenju predstavljajo največjo postavko finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje). Finančni prihodki pa predstavljajo finančne prihodke iz deležev (v podjetjih v skupini – pretežno dobički podjetij v skupini; v pridruženih podjetjih ter drugi finančni prihodki iz deležev). Prebitek odtokov pri naložbenju (presežek odtokov nad pritoki) je v letu 2004 glede na leto 2003 višji za 15,9 %. To pomeni, da podjetje veliko vlaga v naložbe oziroma v sredstva podjetja.

Pri finančnih tokovih pri financiranju pa je razvidno, da so se pritoki pri financiranju leta 2004 glede na leto 2003 povečali za 3,2 %. Medtem ko so se odtoki pri financiranju podjetja leta 2004 glede na leto 2003 povečali za približno 3-krat. Na takšno povečanje odtokov pri financiranju je vplivalo predvsem pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov v letu 2004. V okviru kratkoročnih finančnih dolgov gre za kratkoročne finančne dolgove do bank. Stanje prejetih kratkoročnih posojil je v letu 2004 za 78 % manjše kot v letu 2003. Podjetje je v letu 2004 namesto kratkoročnih posojil najemala dolgoročna. Tako je na pritoke pri financiranju v letu 2004 glede na leto 2003 vplivalo predvsem povečanje dolgoročnih finančnih dolgov. Ti so se v letu 2004 glede na predhodno leto povečali za približno 5-krat.

Prebitek odtokov pri financiranju (presežek odtokov nad pritoki) je v letu 2004 večji za približno 2-krat glede na leto 2003.

Tako je **končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov** podjetja leta 2004 glede na leto 2003 višje za 42,9 %. Denarni ustrezniki vključujejo vrednostne papirje in opcije.

Za podjetje Krka, d. d., Novo mesto sem izračunala tudi **kazalnike finančne tokovnosti**:

Kazalnik stopnje čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov nam pove, kolikšen del poslovnih prihodkov je podjetje v proučevanem obračunskem obdobju v resnici prejelo. V proučevanem obdobju so kazalniki razmeroma nizki, kar pomeni, da podjetje za veliko prikazanih prihodkov še ni prejelo plačila. Ta kazalnik se iz leta v leto povečuje, kar pomeni, da podjetje prejme vsako leto več plačil za prikazane prihodke. Tako se je stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov leta 2004 glede na leto 2003 povečala za 25,2 %.

Koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov nam pokaže naložbeno moč podjetja brez uporabe zunanjih virov financiranja. Vrednost novih naložb je bila v letu 2004 višja od vrednosti novih naložb leta 2003 in sicer za 6,7 %. Podjetje je izkazovalo največjo vrednost kazalnika leta 2004, kar pomeni, da se je podjetje to leto manj financiralo iz zunanjih virov kot leta 2003. Vrednost kazalnika je v letu 2004 glede na leto 2003 višji za 29,3 %.

Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov nam pove, koliko dolgov lahko podjetje poravna s prebitkom poslovnih prejemkov. Čim večji je kazalnik, tem večja je fleksibilnost podjetja. Vrednost dolgov predstavljajo finančni in poslovni dolgovi, ki so seštevek dolgoročnih in kratkoročnih finančnih in poslovnih dolgov. Prebitek poslovnih prejemkov v vrednosti dolgov predstavlja v letu 2003 34,3 %, v letu 2004 pa 52,1 %. Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom poslovnih prejemkov se je leta 2004 glede na leto 2003 povečal za 51,9 %. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo podjetje v letu 2004 glede na predhodno leto bolj fleksibilno.

V specialističnem delu sem predstavila tudi plačilno sposobnost podjetja s pomočjo kazalnikov plačilne sposobnosti in sicer za leta 2002, 2003 in 2004.

Z zagotavljanjem plačilne sposobnosti v podjetju se ukvarja finančna funkcija. Finančni delavci skrbijo za finančna sredstva, s tem da podjetja lahko pravočasno poravnava svoje dolgove, da je torej likvidno. Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno poravnati v plačilo zapadle dolgove (kratkoročna plačilna sposobnost ali likvidnost) in da je trajno sposobno poravnati vse svoje dolgove (dolgoročna plačilna sposobnost ali solventnost). Vendar pa prevelika plačilna sposobnost znižuje donosnost, zato mora podjetje poskrbeti za optimalno plačilno sposobnost.

Pri izračunu kazalnikov plačilne sposobnosti sem ugotovila, da podjetje Krka, d. d., Novo mesto zasleduje konzervativno politiko financiranja sredstev, saj so poleg dolgoročnih sredstev tudi kratkoročna sredstva v celoti pokrita z dolgoročnimi viri sredstev. Pri tej politiki se podjetje srečuje z višjimi stroški financiranja, vendar z dobro plačilno sposobnostjo zaradi zapadlosti dolgov pred vnovčenjem sredstev. Podjetje pri poslovni dejavnosti ustvarja večino pritokov sredstev, zato je tudi manj verjetno, da bo imelo podjetje težave s plačilno sposobnostjo.

Tveganja, ki so povezana z zagotavljanjem plačilne sposobnosti, podjetje obvladuje z učinkovitim kratkoročnim in dolgoročnim upravljanjem denarnih sredstev. Kratkoročno plačilno sposobnost podjetje zagotavlja z drsnim tedenskim, mesečnim in večmesečnim načrtovanjem denarnih tokov v okviru informacijskega sistema SAP, vnaprej dogovorjenimi kratkoročnimi kreditnimi linijami pri bankah ter ustreznim obsegom tržnih vrednostnih papirjev. V letu 2004 so povečali obseg dolgoročnih posojil na račun kratkoročnih in s tem sprostiti kratkoročne kreditne linije.

Za podjetje Krka, d. d., Novo mesto lahko ocenim, da je likvidnostno tveganje nizko, saj lahko zaradi nizke zadolženosti in dobre bonitete, ki jo ima pri posojilodajalcih, v kratkem času pridobi dodatne finančne vire na domačem in mednarodnih trgih.

6. LITERATURA IN VIRI

6.1 LITERATURA

1. Brigham Eugene, Houston Joel: Fundamentals of financial management, 8th edition. Fort Worth: The Dryden Press, 1998. 898 str.
2. Duhovnik Meta: Obračunski in denarni tokovi kot podlaga za ugotavljanje uspešnosti. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 345 str.
3. Fekonja Benjamin: Revidiranje izkaza finančnih tokov. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 57 str.
4. Gasking Terry: Perfect Financial Ratios. London: Century Business, 1993. 76 str.
5. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 1998. 268 str.
6. Horvat Tatjana: Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 2000.
7. Horvat Tatjana: Priprava razkritij v letnem poročilu gospodarske družbe. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003.
8. Igličar Aleksander, Hočevar Marko: Računovodstvo za managerje. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1997. 423 str.
9. Koletnik Franc: Analiziranje računovodskih izkazov. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1997. 335 str.
10. Koletnik Franc in Kokotec – Novak Majda: Bilanciranje in bilančna politika. Maribor: Ekonomska poslovna fakulteta, 1994. 344 str.
11. Kovačič Janez: Računovodstvo in finance. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1999. 360 str.
12. Melavc Dane: Gospodarjenje. Koper: Fakulteta za management Koper, 2003. 246 str.
13. Mramor Dušan: Uvod v poslovne finance. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 380 str.
14. Nikolić Stojan: Modeli za napovedovanje plačilne sposobnosti podjetij. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 27 str.
15. Pučko Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998.
16. Slapničar Sergeja: Finančna analiza poslovanja podjetja. Gradivo za vaje pri finančnem računovodstvu. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, B.l.. 19 str.

17. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 314 str.
18. Turk Ivan: Uvod v ekonomiko gospodarske družbe. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 2000. 330 str.
19. Turk Ivan: Uvod v ekonomiko poslovnega sistema. Ljubljana: Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, 1990.
20. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Koželj Stanko, Kokotec – Novak Majda: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
21. Turk Ivan, Melavc Dane: Računovodstvo. Kranj: Moderna organizacija, 2001. 546 str.
22. Tyran Michael R.: Handbook of Business and Financial Ratios. New York: Woodhead – Faulkner, 1992. 254 str.
23. Usenik Marjana: Računovodstvo in finančno poslovanje. Novo mesto: Ekonomska šola Novo mesto, Višja strokovna šola, 2000. 158 str.
24. Vezjak Blanka: Razkritja v letnih poročilih. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1998. 244 str.
25. Vidic Darjana, Zaman Maja: Računovodski kazalniki v povezavi z Zakonom o finančnem poslovanju podjetij. IKS – Revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 2000, št. 6. 38–47 str.

6.2 VIRI

1. Indeksi cen življenjskih potrebščin: Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana, 2005. [URL: <http://bsp1h.gov.si/>], 10.02.2005.
2. Letno poročilo 2000 podjetja Krka, d. d., Novo mesto. Novo mesto: Krka, d. d., Novo mesto, 2000.
3. Letno poročilo 2003 podjetja Krka, d. d., Novo mesto. Novo mesto: Krka, d. d., Novo mesto, 2003.
4. Letno poročilo 2004 podjetja Krka, d. d., Novo mesto. Novo mesto: Krka, d. d., Novo mesto, 2004. 166 str.
5. Polletno poročilo 2005 podjetja Krka, d. d., Novo mesto. [URL: <http://www.krka.si/media/pdf/si/plp/2005/PLP2005.pdf>], 10.02.2005.
6. Predstavitev podjetja Krka, d. d., Novo mesto. [URL: <http://www.krka.si/predstavitev/>], 10.02.2005.
7. Predstavitev podjetja Krka, d. d., Novo mesto. Novo mesto: Krka, d. d., Novo mesto, 1998.
8. Interno gradivo Finančna analiza: SKB Banka, d. d. - Sektor kreditnih tveganj. Novo mesto, 2000. 30 str.
9. Slovenski računovodski standardi: Slovenski inštitut za revizijo. Ljubljana, 2002. [URL: <http://www.racunovodia.com/doc/srs-kaz.asp>]
10. Slovenski računovodski standardi: Slovenski inštitut za revizijo. Ljubljana, 2006. [URL: <http://www.racunovodja.com/doc/srs-kaz.asp>]

PRILOGE

PRILOGA 1: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, na dan 31.12.2003 in 31.12.2004

PRILOGA 2: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, na dan 31.12.2002 in 31.12.2003

PRILOGA 3: Izkaz poslovnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004

PRILOGA 4: Izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004

PRILOGA 1: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, na dan 31.12.2003 in 31.12.2004, v tekočih in stalnih cenah (v tisoč SIT)

POSTAVKA	31.12.2003		31.12.2004
	Tekoče cene	Stalne cene	Stalne cene
SREDSTVA	144.307.300	148.925.134	151.080.787
STALNA SREDSTVA	91.977.531	94.920.812	103.768.324
Neopredmetena dolgoročna sredstva	2.198.129	2.268.469	4.337.508
Opredmetena osnovna sredstva	59.322.654	61.220.979	67.607.520
Dolgoročne finančne naložbe	30.456.748	31.431.364	31.823.296
GIBLJIVA SREDSTVA	52.270.570	53.943.228	47.176.096
Zaloge	21.038.789	21.712.031	18.538.074
Poslovne terjatve	28.931.309	29.857.111	25.617.311
Kratkoročne finančne naložbe	1.472.022	1.519.127	1.919.757
Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	828.450	854.961	1.100.954
AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	59.199	61.094	136.367
ZABILANČNA SREDSTVA	17.864.111	18.435.763	18.599.067
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	144.307.300	148.925.134	151.080.787
KAPITAL	96.504.036	99.592.165	106.711.173
Vpoklicani kapital	14.170.448	14.623.903	14.170.448
Kapitalske rezerve	2.598.736	2.681.896	2.598.736
Rezerve iz dobička	47.820.807	49.351.073	55.230.357
Preneseni čisti poslovni izid	5.014.357	5.174.816	3.583.658
Čisti poslovni izid poslovnega leta	5.011.206	5.171.565	9.101.384
Prevrednotovalni popravki kapitala	21.888.482	22.588.914	22.026.590
REZERVACIJE	13.344.329	13.771.347	12.025.182
FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	33.052.605	34.110.288	30.972.198
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	4.509.154	4.653.447	13.786.543
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	28.543.451	29.456.842	17.185.655
PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.406.330	1.451.333	1.372.234
ZABILANČNE OBVEZNOSTI	17.864.111	18.435.763	18.599.067

Vir: Letno poročilo podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

PRILOGA 2: Bilanca stanja podjetja Krka, d. d., Novo mesto, na dan 31.12.2002 in 31.12.2003, v tekočih in stalnih cenah (v tisoč SIT)

POSTAVKA	31.12.2002		31.12.2003	
	Tekoče cene	Stalne cene	Tekoče cene	Stalne cene
SREDSTVA	126.636.445	132.461.722	144.307.300	148.925.134
STALNA SREDSTVA	80.706.680	84.419.187	91.977.531	94.920.812
Neopredmetena dolgoročna sredstva	962.379	1.006.648	2.198.129	2.268.469
Opredmetena osnovna sredstva	52.199.794	54.600.985	59.322.654	61.220.979
Dolgoročne finančne naložbe	27.544.507	28.811.554	30.456.748	31.431.364
GIBLJIVA SREDSTVA	45.884.334	47.995.014	52.270.570	53.943.228
Zaloge	16.544.703	17.305.759	21.038.789	21.712.031
Poslovne terjatve	27.397.555	28.657.843	28.931.309	29.857.111
Kratkoročne finančne naložbe	826.494	864.513	1.472.022	1.519.127
Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina	1.115.582	1.166.898	828.450	854.961
AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	45.431	47.521	59.199	61.094
ZABILANČNA SREDSTVA	6.762.023	7.073.076	17.864.111	18.435.763
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	126.636.445	132.461.722	144.307.300	148.925.134
KAPITAL	89.051.282	93.147.641	96.504.036	99.592.165
Vpoklicani kapital	14.170.448	14.822.288	14.170.448	14.623.903
Kapitalske rezerve	2.566.886	2.684.963	2.598.736	2.681.896
Rezerve iz dobička	36.817.324	38.510.921	47.820.807	49.351.073
Preneseni čisti poslovni izid	8.555.352	8.948.898	5.014.357	5.174.816
Čisti poslovni izid poslovnega leta	5.206.627	5.446.132	5.011.206	5.171.565
Prevrednotovalni popravki kapitala	21.734.645	22.734.438	21.888.482	22.588.914
REZERVACIJE	13.930.646	14.571.456	13.344.329	13.771.347
FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI	22.615.910	23.656.242	33.052.605	34.110.288
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	3.673.241	3.842.210	4.509.154	4.653.447
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	18.942.669	19.814.032	28.543.451	29.456.842
PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.038.607	1.086.383	1.406.330	1.451.333
ZABILANČNE OBVEZNOSTI	6.762.023	7.073.076	17.864.111	18.435.763

Vir: Letno poročilo podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2003.

PRILOGA 3: Izkaz poslovnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004, v tekočih in stalnih cenah (v tisoč SIT)

POSTAVKA	2003		2004
	Tekoče cene	Stalne cene	Stalne cene
Čisti prihodki od prodaje	85.387.877	88.461.841	97.977.511
- na domačem trgu	17.829.803	18.471.676	18.474.969
- na tujem trgu	67.558.074	69.990.165	79.502.542
Sprememba vrednosti zalog	4.330.415	4.486.310	-1.074.999
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	3.839	3.977	44.949
Drugi poslovni prihodki	303.538	314.465	4.098.175
Stroški blaga, materiala in storitev	-42.203.707	-43.723.041	-43.518.841
Stroški dela	-22.902.209	-23.726.688	-26.359.527
Odpisi vrednosti	-8.688.127	-9.000.899	-9.750.662
- amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih	-7.821.743	-8.103.326	-8.604.262
- prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih	-866.384	-897.574	-1.146.400
Drugi poslovni odhodki	-1.303.182	-1.350.096	-3.832.049
Finančni prihodki iz deležev	616.050	638.228	1.545.028
Finančni prihodki iz dolg. terjatev	1.952.736	2.023.035	404.541
Finančni prihodki iz kratkor. terjatev	1.301.347	1.348.195	1.599.680
Finančni odhodki za odpise dolgor. in kratkor. finančnih naložb	-1.896.149	-1.964.411	-1.816.727
Finančni odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	-4.149.384	-4.298.762	-2.353.173
POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA	12.753.044	13.212.154	16.963.906
Izredni prihodki	112.715	116.773	112.051
Izredni odhodki	-14.395	-14.913	-10.799
POSLOVNI IZID ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA	98.320	101.859	101.252
CELOTNI POSLOVNI IZID	12.851.364	13.314.013	17.065.158
Davek iz dobička	-1.828.952	-1.894.794	-2.963.774
ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA	11.022.412	11.419.218	14.101.384

Vir: Letno poročilo podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.

PRILOGA 4: Izkaz finančnega izida podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leti 2003 in 2004, v tekočih in stalnih cenah (v tisoč SIT)

POSTAVKA	2003		2004
	Tekoče cene	Stalne cene	Stalne cene
FINANČNI TOKOVI PRI POSLOVANJU			
Pritoki pri poslovanju	83.873.137	86.892.570	100.953.333
Poslovni prihodki	86.272.374	89.378.179	98.307.948
Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje	112.715	116.773	112.051
Začetne manj končne poslovne terjatve	-2.498.184	-2.588.118	2.610.502
Začetne manj končne aktivne časovne razmejitev	-13.768	-14.264	-77.168
Odtoki pri poslovanju	69.945.234	72.463.263	72.022.595
Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgor. rezervacij	63.904.972	66.205.551	72.032.895
Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje	14.395	14.913	10.799
Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih	2.490.281	2.579.932	1.459.866
Končne manj začetne zaloge	5.207.438	5.394.906	-1.610.308
Začetni manj končni poslovni dolgovi	-1.304.129	-1.351.077	95.246
Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitev	-367.723	-380.961	34.097
Prebitok pritorokov (odtokov) pri poslovanju	13.927.903	14.429.307	28.930.738
FINANČNI TOKOVI PRI NALOŽBENJU			
Pritoki pri naložbenju	396.616	410.894	303.878
Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)	339.517	351.739	303.878
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	57.099	59.155	0
Odtoki pri naložbenju	17.532.892	18.164.076	20.894.133
Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)	1.576.193	1.632.936	2.670.036
Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)	12.577.745	13.030.544	17.113.317
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	3.378.954	3.500.596	755.915
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)	0	0	354.865
Prebitok pritorokov (odtokov) pri naložbenju	-17.136.276	-17.753.182	-20.590.255
FINANČNI TOKOVI PRI FINANCIRANJU			
Pritoki pri financiranju	9.123.852	9.452.311	9.752.356
Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	204.679	212.047	260.034
Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)	131.000	135.716	0
Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	1.799.840	1.864.634	9.492.322
Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	6.988.333	7.239.913	0
Odtoki pri financiranju	5.589.366	5.790.583	17.305.957
Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)	1.842.417	1.908.744	1.359.046
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)	0	0	11.854.143
Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)	3.746.949	3.881.839	4.092.768
Prebitok pritorokov (odtokov) pri financiranju	3.534.486	3.661.727	-7.553.601
KONČNO STANJE DENARNIH SREDSTEV IN NJIHOVIH USTREZNIKOV	1.529.115	1.584.163	2.263.745
Finančni izid obračunskega obdobja	326.113	337.853	786.882
Vpliv sprememb tečajev pri denarnih sredstvih	87.420	90.567	-52.252
Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	1.115.582	1.155.743	1.529.115

Vir: Letno poročilo podjetja Krka, d. d., Novo mesto, za leto 2004.